

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAB

Nr. 1.

Marts 1907.

5te Aargang.

Redigeret af Det norske Myrselskabs sekretær, torvingeniør J. G. Thaulow.

DET NORSKE MYRSELSKABS AARSMØDE 1907.

AARSMØDET afholdtes i Kristiania i Nobelinstituttet onsdag den 13de februar 1907 kl. 8 em. under ledelse af selskabets formand, amtmand *P. Holst*.

Det var særdeles godt besøgt. Blandt de tilstedeværende bemærkedes statsminister *Michelsen*, landbrugsminister *Aarrestad*, stortingspræsident fhv. statsraad *Gunnar Knudsen*, talrige *stortingsmænd*, landbrugsdirektør *Tandberg*, skogdirektør *Saxlund* foruden adskillige andre autoritative interesserede og selskabets medlemmer fra nær og fjern alt ialt omkring 230 personer.

Ved den for mødets begyndelse fastsatte tid indfandt sig selskabets høie beskytter *H. M. Kongen*.

Formanden aabnede umiddelbart derefter mødet, idet han udtalte: »Jeg takker de tilstedeværende for fremmødet. Og en særskilt tak retter jeg til *H. M. Kongen*, for at han har villet komme her og for, at han har stillet sig som selskabets beskytter. Det er en stor sag, vi arbejder for, men ogsaa en vanskelig sag, som kræver, at alle er med i arbeidet. Det er da godt at se, at landets første borger, Norges Konge, er med. Vi takker ham hjertelig«.

Forsamlingen paahørte staaende formandens tale.

Derefter uddelte formanden selskabets *diplomer*. En fortegnelse over disse forefindes i aarsberetningen. Flere var fremmødt og modtog personlig sit diplom.

Mødets første foredragsholder var selskabets sekretær, torvingeniør *J. G. Thaulow*, om **selskabets virksomhed 1903—1906**, illustreret ved lysbilleder. Foredraget forelaa trykt paa mødet og uddeltes til de tilstedeværende. Det er indtaget i det følgende, se side 16—28.

Næste foredrag holdtes af direktør *J. Hirsch* om **Sellsmyrnerne**. Han udtalte omtrent følgende:

I Gudbrandsdalsbygderne er for det meste den eiendommelige gamle kultur, som vi ser et billede af i Sandvigs samlinger paa Lille-

hammer, svundet, fordi dens forudsætninger er svundet. Og man stræver med at bringe ind den nye kultur. Men her møder man mange vanskeligheder. Vi har med sorg set — og Deres Majestæt saa det sikkert paa Deres reise itjor — hvorledes enkelte bygder her ligesom er præget af forfaldenhed, forladthed, pessimisme. Man synes ligesom at have lagt aarene op. Bygderne har befundet sig i tilbagegang. Her ligger den lille Sellsbygd med den bekendte *Sellsmyr*. Taleren beskrev nærmere denne. Gaardene her er i tilbagegang. Naturhindringerne overstiger beboernes kræfter. Mange har i de sidste femti aar med stor interesse arbeidet med den opgave at nyttiggjøre den store myrslette for den fattige bygd. Desuagtet er man ikke kommet stort længere end til beregninger. Dersom Ulaelvns grusføring ikke kan stanses, er det faafengt at forsøge kanalisering, men der er sandsynlighed for, at Ulas grusførende evne er i aftagende. Taleren redegjorde for planerne om Laagens sænkning. Han fandt denne betænkelig og ansaa den ikke nødvendig. Det gjælder blot at skaffe flommen afløb. Der har været tvivl om, hvorvidt denne store slette indeholdt jord, som var værd at dyrke. Forsøg har imidlertid vist, at her paa visse strækninger kan faaes ligesaa gode avlinger som noget andet sted i landet, medens andre felter er meget vanskelige at bearbejde. Korndyrkning er kun muligt i de dele, som ikke berøres af flommen. Imidlertid vokser nu en del græs paa sletten, men det er daarligt, stundom endog giftigt. Sellsnæpen har jo ogsaa sit hjem heroppe. En sænkning af flommen vil kunne bedre forholdene, saa der indvindes et stykke dyrkningsland stort nok til at føde 100 familier. Jernbaneanlægget (Raumabanen) bør her foregaa i samarbeide med bygden og vasdragsvæsenet, dog ikke saaledes, at jernbanen som i en plan forudsat overfører til udtagningsarbeidet saa meget som halvdelen af udgifterne, nemlig kr. 100 000,00. Imidlertid er den eneste mulighed for Sellsmyrernes opdyrkning nu, at her bliver et samarbeide. Myrselskabet bør andrage om, at vasdragsvæsenet paa dette grundlag udarbejder en plan. Dens realisation vil hæve troen paa, at noget kan gøres, naar der først tages fat med alvor og offervillighed.

De mere saglige bemærkninger om Sellsmyrernes udnyttelse vil findes i direktørens beretning herom, som med det første vil blive indtaget i tidsskriftet.

Det sidste foredrag holdtes af stipendiat *O. Glærum* om **Myr- dyrkningens Fremme**. Foredraget vil senere blive trykt.

Efter foredragene forlod *H. M. Kongen* mødet.

Formanden henviste til den trykte *aarsberetning* og *aarsregnskab* for 1906 samt refererede selskabets *budget* for 1907.

Derefter fulgte en kort **diskussion**, der aabnedes af stortingsmand *Valeur*, som fortalte om et besøg i den danske hedelandsby *Herning*, som for 39 aar siden var en elendig flekke med 20—30 mennesker i fattige kaar, men nu en blomstrende landsby i forholdsvis gode økonomiske kaar. Han nævnte nogle enkeltheder derfra — en

banegaard med 6 spor, forsamlingslokale, en sparebank med en omsætning paa 62—64 mill. kroner, svineslagteri, meieri og plantninger og veldyrkede jorder, saalangt øiet ser. Det er skabt af en karrig jord af en interesseret, flittig befolkning i 39 aar. Slig maa ogsaa *vor* jord udnyttes, alle maa sætte skuldrene til. Vi er ikke for faa, naar vi løfter i flok. Landet kan føde det dobbelte af den nuværende befolkning.

Direktør *Hirsch* anbefalede myrselskabets andragende om statsbidrag til lønning af en konsulent i myr dyrkning. Der var talt om Sellsmyrerne; det er ikke nok at tørlægge dem; de folk deroppe forstaar jo ikke at *bruge* den ved tørlægningen indvundne jord og kan derfor bagefter indvende, at de ingen nytte har havt af den kostbare sænkning. Myrerne deroppe maa f. eks. utvivlsomt *vendes*, og ved forsøg paa stedet maa man forøvrigt bringe paa det rene, hvilke brugsmaader der er de mest lønsomme, saa folk lærer at *bruge* jorden ret. Hertil behøves en mand, som baade har agronomisk kyndighed og tid til at arbeide med det. Taleren havde prøvet at faa istand nogle forsøg deroppe; men selv havde han ikke tid, og amtsagronomen havde ikke tid, og det blev derfor ikke stort af det. Staten maa derfor bevilge de 1500 kroner, saa myrselskabet faar en mand, som kan tage sig af denslags ting.

Landbrugsdirektør *Tandberg* oplyste, at antallet af landbrugsingeniører reduceres, og naar amtsagronomerne er saa optaget, som de er, og vi alligevel maa søge at arbeide kundskab ind udover landet, saa er der ingen anden udvei end den, at myrselskabet faar sin egen funktionær. Kravet er meget betimeligt.

Formanden konstaterede, at han ikke havde hørt en eneste indvending herimod fra fagmænd udenfor stortingets landbrugskomité.

Valeur havde nok hørt advarsler mod konsulenter og funktionærer, men havde derfor telegraferet til *det danske hedeselskab* og faaet det svar, at dette selskab nu har i sin tjeneste 45 fagmænd foruden 65 assistenter, der er oplærte i selskabets tjeneste.

Landbrugskonsulent *Bjanes* mente, man fremdeles burde arbeide mod det formaal at faa en fast forsøgsstation for myrkultur; de spredte felter gav ikke stabilitet nok. Taleren mente, en konsulent i myr dyrkning godt kunde samarbeide med vore øvrige landbrugsfunktionærer, der vistnok selv vilde indrømme, at de ikke var tilstrækkelig inde i denne specialitet. Han gjorde opmærksom paa, at landbrugskomitéen ikke alene indstillede paa negtelse af bevilgning til myr dyrkningskonsulent, men ogsaa antydede inddragning af landets eneste lærerpost i jordkultur (paa Norges landbrugshøiskole).

Landbrugsingeniør *Sverdrup* indsaa ikke, at det kunde være nogen tilsidesættelse af vore øvrige landbrugsfunktionærer, at der blev ansat en specialist i myrkultur. Der maatte heller kunne paaregnes samarbeide.

Formanden henstillede til den tilstedeværende chef for landbrugsdepartementet at søge myrselskabets andragende fremmet efter bedste evne.

Tilslut foretoges *valg* paa repræsentanter for de direkte medlemmer. Da selskabets medlemsantal siden sidste aarsmøde er forøget saa meget, at der efter lovene skal være 15 repræsentanter, maatte der vælges 8 istedetfor de udtrædende 7. Af disse er formanden selvskreven medlem af repræsentantskabet, og kaptein Sandberg havde frabedt sig gjenvalg.

Valgte blev:

Landbrugsingeniør *Arentz*, Trondhjem.

Skoledirektør *Kullmann*, Bergen.

Overlærer *Landmark*, Aas.

Amtmand *Hvoar Olsen*, Bergen.

Landbrugsingeniør *Sverdrup*, Kristiania.

Direktør *Hirsch*, Storhove pr. Lillehammer.

Gaardbruger *Emil Frøen*, Blaker.

Kaptein *Grundt*, Eidsberg.

Mødet afsluttedes omkring kl. 11.

DET NORSKE MYRSELSKABS REPRÆSENTANTMØDE.

I FORBINDELSE MED AARSMØDET afholdtes repræsentantmøde i hotel Augustin, Kristiania, onsdag den 13de februar 1907 kl. 10 fm.

Der var fremmødt 11 repræsentanter.

Aatsberetningen for 1906 oplæstes, ligeledes aarsregnskabet, der desideredes.

Som budget for 1907 besluttedes opstillet det i stortingsforelægget opførte med de tillem্পninger, som senere maatte behøves, naar stortingsbeslutningen om statsbidraget foreligger.

Under forudsætning af, at landbrugsdepartementets forslag bliver stortingets beslutning, opføres som udgift 1500 kroner, der skal tjene som bidrag til aflønning og reiseudgifter for en specialist i myrdyrkning. Disse 1500 kroner tilskydes af selskabets formue.

Til medlemmer af selskabets styre gjenvalgtes de udtrædende:

Amtmand P. Holst, Gjøvik.

Godseier C. Wedel-Jarlsberg, Atlungstad, Ottestad.

Sognepræst J. Walnum, Svanviken pr. Kristianssund N.

Øvrige medlemmer af styret er:

Stortingspræsident fhv. statsraad Gunnar Knudsen, Borgestad pr. Porsgrund,

Fabrikeier J. Kleist Gedde, Kristiania.

Blandt styrets medlemmer valgtes som formand amtmand P. Holst og som næstformand godseier C. Wedel-Jarlsberg.

Som styrets varamænd valgtes:

Distriktsingeniør M. Leegaard, Kristiania.
 Godseier Kai Møller, Thorsø pr. Fredrikstad.
 Verkseier Axel Amundsen, Kristiania.
 Landbrugsingeniør G. Arentz, Trondhjem.

Til revisorer valgtes:

Agent Jul. Gundersen, Kristiania.
 Ingeniør A. Bergan, Breiskallen.

DET NORSKE MYRSELSKABS AARSBERETNING FOR 1906.

SELSKABETS MEDLEMSANTAL er i aaret 1906 forøget med 137 nye medlemmer. Samtidig er 65 afgaaet, dels udmeldt, dels døde, hvoraf 2 livsvarige. Det samlede medlemsantal udgjør nu 790. Heraf er 10 korresponderende, 86 livsvarige og 694 aarsbetalende. Af disse er igjen 8 stedlige myrforeninger. Desuden har selskabet 270 indirekte medlemmer, der er abonnenter paa »Meddelelserne«. Tilsammen altsaa 1060 direkte og indirekte medlemmer.

Medlemsfortegnelse vil af budgetmæssige hensyn herefter kun blive trykt hvert andet aar. Nye livsvarige medlemmers navne vil dog efterhaanden blive offentliggjort i »Meddelelserne«.

Uagtet medlemmerne gjentagne gange og paa forskjellig maade har faaet anmodning om at indbetale kontingenten og desuden nu har anledning til at indsende denne portofrit som avissag, udgjør restancerne for aarspenge kr. 253,00.

Det for aaret aflagte regnskab, hvortil henvises, udviser en indtægt af kr. 10 457,50, restancer iberegnet, og en udgift af kr. 9308,83.

Status viser, at selskabet pr. 31te december 1906 havde en formue af kr. 9588,67, hvoraf kr. 6080,00 er det af de livsvarige medlemmer indbetalte beløb, og kr. 2000,00 er i sin tid skjænket selskabet af kong Oscar II. Regnskabet viser desuden en kassabeholdning af kr. 266,67. De samlede restancer udgjør kr. 642,00, hvoraf størstedelen antages at kunne erholdes indbetalt i den nærmeste fremtid.

Selskabets administration optager en stor del af sekretærens tid, men uagtet der i aarets løb er ekspederet 637 forskjellige skrivelser foruden talrige korsbaandsforsendelser, har sekretæren hidtil alene besørget dette arbeide ved siden af sine øvrige stillinger i selskabets tjeneste. Selskabets kontor er i sekretærens privatbolig, og han erholder herfor ingensomhelst ekstra kontorholdsgodtgjørelse. Til kontorudgifter iberegnet telefonleie og porto vedrørende korrespondancer er der ifølge regnskabet medgaaet f. a. kr. 179,65 mod i 1905 kr. 172,83. Heraf fremgaar, at selskabet søger at formindske den slags udgifter til et minimum. Hvor det lader sig gjøre benyttes kun brevkort til besvarelser.

Selskabets oplysende virksomhed.

BLANDT selskabets formaal er ogsaa det: »at sprede kundskab om myrernes udnyttelse«. Dette er i det forløbne aar søgt fremmet:

1) Ved udgivelse af skrifter.

Tidsskriftet — »Meddelelserne« — er som tidligere udkommet med 4 tvangsfrie hefter, hvert trykt i 1500 eksemplarer. Foruden til selskabets medlemmer og de øvrige abonnenter er der ogsaa udsendt en del gratis eksemplarer.

Redaktionen søger stadig at fremholde alt nyt paa myrsagens omraade og i det hele taget omhandle alle sprøgsmal vedrørende myrernes udnyttelse i en saavidt mulig kortfattet og let overskuelig form, delvis ledsaget af oplysende illustrationer. Landbrugsblade og dagspressen aftrykker i stor udstrækning artikler fra »Meddelelserne«, saaat disse efterhaanden er blevet mere og mere kjendt ud over landet. Det viser sig, at en stor del af selskabets medlemmer har tegnet sig væsentlig som abonnenter paa »Meddelelserne«. Trøndelagens Myrselskab abonnerer paa tidsskriftet for sine samtlige medlemmer. Landhusholdningsselskaberne i Smaalenene, Buskerud, Jarsberg og Larvik samt Tromsø amter abonnerer paa tidsskriftet for sine underafdelinger enten landboforeningerne eller torvstrølagene eller for begge. Naar abonnement tegnes paa denne maade, erholdes tidsskriftet frit tilsendt for halv pris, altsaa 1 kr. aarlig. De allerfleste brændtorvfabriker og torvstroanlæg i landet er nu enten direkte medlemmer af selskabet eller abonnenter paa tidsskriftet, saaat dette med rette kan betragtes som ogsaa at være *den norske torvindustris organ*.

Indtægterne af annoncer i »Meddelelserne«, der det første aar beløb sig til kr. 270,00, er f. a. steget til kr. 720,00. Da de fleste firmaer fornyer sine annoncer, maa »Meddelelserne« ansees for at være et godt annonceblad for salg af alt vedrørende myrernes tilgodegjørelse.

Beretningen om de foretagne *prøver med torvstrørivere*, indtaget i »Meddelelse« nr. 4, er udkommet i særtryk og er tilgængelig i handelen for en pris af 25 øre.

Resultatet af *gjødslingsforsøg* paa Lerudmyren, V. Toten, med illustrationer af samme, indtaget i »Meddelelse« nr. 3 for 1905, side 122, er uden udgift for selskabet besørget udgivet som en stor planche, der er uddelt i flere hundrede eksemplarer omkring i landet.

Sekretæren har derhos skrevet en kortfattet oversigt over vort lands torvindustri i »Salmonsens Konversationsleksikon«.

2) Ved afholdelse af foredrag og møder.

Selskabet afholdt sit ordinære aarsmøde i Kristiania den 10de februar 1906. Der holdtes flere foredrag med diskussion om myrsagen. Et kortfattet referat af mødet er indtaget i »Meddelelse« nr. 1, hvortil henvises.

Sekretæren har i aarets løb paa sine reiser og hvor dertil forøvrigt har været anledning holdt 14 foredrag om myrsagen ved større møder og forsamlinger. Saaledes i Den norske Ingeniør- og Arkitektforening, Kristiania; Hamar Polytekniske Forening; skogbrugsudstillingerne i Elverum og Bjørkelangen; landboforeninger og arbeiderakademier i Nes og Løiten, Hedemarken; Bagn, Skrautvaal, Heggenes og Volden i Valders, samt Nesodden i Akershus. Desuden ved amtsudstillingerne i Molde og Flekkefjord, samt paa selskabets sidste aarsmøde. Foredraget i Molde holdtes i forbindelse med *Det Kgl. Selskab for Norges Vels* møde dersteds.

Ligeledes har sekretæren under sine mange reiser ved at tale med interesserede folk forklaret og veiledet i myrernes udnyttelse til forskjellige øiemed.

Fleresteds er ved denne virksomhed nye anlæg kommet istand.

3) Ved deltagelse i udstillinger.

Selskabet har i det forløbne aar deltaget i skogbrugsudstillingen i Elverum 7de—12te marts; skogbrugsudstillingen i Bjørkelangen 28de april; amtsudstillingen i Molde 24de september—1ste oktober og amtsudstillingen i Flekkefjord 3die—7de oktober. Herom er mere udførlig beskrevet i »Meddelelserne«, hvortil henvises.

Da selskabets deltagelse i udstillinger kun tilsigter at fremme et af dets formaal, nemlig at udbrede kundskab om myrernes tilgodegjørelse, har selskabet overalt udstillet udenfor konkurrence om præmier. Ved udstillingerne er selskabets skrifter uddelt til interesserede.

Selskabets undersøgende og veiledende virksomhed vedrørende torvindstriens fremme.

FORMAALET: »at fåa vore myrstrækninger undersøgt« er i det forløbne aar fortsat. Der er undersøgt myrer i Smaalenes, Akershus, Bratsbergs, Kristians, Hedemarkens, Nedenes samt Lister og Mandals amter.

Da »Meddelelsernes« spalterum har været meget stærkt optaget af andet stof, har der hidtil ikke været plads til at indtage fortegnelse over de i løbet af de 3 sidste aar undersøgte **brændtorvmyrer**, hvis antal beløber sig til flere hundrede.

Fortegnelse over vort lands *brændtorvfabriker* indtil udgangen af aaret 1905 med forskjellige opgaver over samme er indtaget i »Meddelelse« nr. 2.

Ved selskabets bistand er der f. a. sat igang en middelsstor ny brændtorvfabrik af *Bagns og Reinlids Sameie*, Søndre Aurdal. Maskineriet hertil er hovedsagelig norskt arbeide, idet leverandøren af selve torvmaskineriet, *a/s Aadals Brug* paa Hedemarken, nu har forbedret og moderniseret sine brændtorvmaskiner i samraad med myrselskabets sekretær. Denne brændtorvfabrik er beregnet paa at forsyne saavel bygden som henved 200 sætre med brændtorv istedetfor brændved. Herved vil megen skog oppe ved trægrænsen kunne spares.

Ligeledes har sekretæren ledet forsøg med tilvirkning af brændtorv for fjeldstuen *Fokstuen* paa Dovrefjeld. Efter hvad vi har bragt i erfaring er man vel fornøiet med den erholdte brændtorv, saaat ogsaa de øvrige fjeldstuer vistnok kommer til at paabegynde torvdrift. Herved vil ogsaa kunne spares adskillig skog oppe i fjeldtrakterne.

Ringsaker og Nes Almenningens Torvfabrik har i det forløbne aar anskaffet en Anrepmaskine istedetfor den tidligere anvendte gammel-dags torvmølle. Ogsaa denne brændtorvfabrik er af væsentlig betydning for skogens bevarelse: Blandt andet paa grund af, at stenkulspriserne indtil henimod udgangen af 1906 har været meget lave, er der ikke kommet istand flere nye brændtorvfabriker end som ovenfor nævnt.

Stenkulspriserne er imidlertid nu begyndt at stige, og ved selskabets foranstaltning blev der sørget for, at Kristiania publikum kunde faa anledning til at forsøge anvendelsen af god maskintorv som husholdningsbrændsel. Torven leveredes fra *Rustadmyrens Torvfabrik* pr. Kongsvinger og fra *Lerudmyrens Torvfabrik* pr. Gjøvik. Disse to fabriker er begge forsynet med Anrepmaskiner og er de eneste leverancedygtige i nærheden af Kristiania. Saavidt vi har bragt i erfaring, har man fundet brændtorven hensigtsmæssig, hvor ovne og ildsteder har været skikkede herfor, og efterspørgselen har været saa stor, at beholdningen paa det nærmeste er udsolgt. Der er saaledes udsigt til, at godt bearbejdet maskintorv vil kunne erholde et marked ogsaa i Kristiania. De ovennævnte to fabriker vil vistnok ved udvidet produktion kunne levere betydelig mere brændtorv næste vinter og til lavere priser end hidtil, men vi har det haab, at det i den nærmeste fremtid ogsaa skal kunne lykkes at faa anlagt flere nye tidsmæssige brændtorvfabriker med Kristiania som afsætningsmarked.

Fra *Harøens Torvfabrik* leveres maskintorv — ligeledes bearbejdet med Anrepmaskine — til byerne Aalesund og Molde foruden til de omliggende distrikter.

Forsøgene med anvendelse af torv som brændsel paa lokomotiver er nu indtil videre afsluttet. Beretning herom er indtaget i »Meddelelse« nr. 3, side 111—113. Det har under disse forsøg vist sig vel muligt at anvende god og vel tørket maskintorv sammenblandet med stenkul for tog tjeneste, hvortil der ikke udfordres en stærk arbejdspræstation af lokomotivet. Det kvantum maskintorv, der som tilsætning til stenkullene kan benyttes til saadan tog tjeneste, er imidlertid saa forsvindende lidet pr. aar, at det for tiden har liden praktisk betydning. Statsbanerne erholder forholdsvis billig stenkul, saaat den pris, der eventuelt kan betales for torven, er mindre end hvad torvfabrikerne kan sælge den for til andet brug. Selv med nutidens betydelig forbedrede metoder for tilvirkning af brændtorv synes dette materiale heller ikke i andre lande at have faaet nogen nævneværdig, blivende anvendelse for lokomotiver.

Forsøg med torv til ovnsfyring ved jernbanestationer er ogsaa foretaget i det forløbne aar. Selskabet har modtaget en indberetning;

herom. Denne vil med det første blive indtaget i »Meddelelserne«. Det fremgaar heraf, at mangelen paa hensigtsmæssige ovne og ildsteder har forarsaget, at resultatet paa flere steder er blevet mindre tilfredsstillende. I andre lande forsyner man jernbanestationerne med specielle torvovne.

For en stor del har selskabets myrundersøgelser f. a. omfattet mulighederne for at kunne finde brugbare **torvstrømyrer** i distrikter, hvor man tidligere havde mindre kjendskab til saadanne, og det har de fleste steder lykket at paapege myrer vel skikkede for torvstrøtilvirkning i større eller mindre maalestok. En fortegnelse over disse vil med det første blive offentliggjort.

Fortegnelse over de i 1905 undersøgte torvstrømyrer med oplysninger om samme er indtaget i »Meddelelse« nr. 2, side 88—89; den indbefatter 33 torvstrømyrer.

Sekretærens myrundersøgelser i det vestlige af Nedenæs samt i dele af Lister og Mandals amter blev foretaget efter anmodning af *Kristianssands og Oplands Forddyrkningsselskab*. Som resultat heraf er hidtil opnaaet, at der er besluttet oprettet torvstrøanlæg flere steds i disse distrikter.

Samtidig har fhv. torvmester *A. Dal* paa selskabets bekostning foretaget myrundersøgelser andetsteds i Nedenæs amt. Om de undersøgte myrer er der indkommet en beretning til selskabet. Uddrag heraf vil senere blive offentliggjort.

En fortegnelse over vort lands samtlige *torvstrøanlæg* indtil udgangen af 1905 med forskjellige opgaver over samme er indtaget i »Meddelelse« nr. 3; den omfatter 167 anlæg. I det forløbne aar er der kommet istand mange nye, og uagtet fuldstændige oplysninger herom ikke endnu foreligger fra alle dele af landet, kan man dog gaa ud fra, at der nu findes omkring 200 torvstrøanlæg i landets samtlige amter med undtagelse af Finmarken, Tromsø, Søndre og Nordre Bergenhus.

Ved selskabets foranstaltning er *torvspader*, særlig skikkede for torvstrøanlæg, nu blevet gjenstand for fabrikation her i riget. Det firma, som har paataget sig fabrikationen — *Alfr. Andersens mek. værksted*, Larvik — meddeler, at der f. a. er solgt 200 norske torvspader.

Da det viste sig, at ingen af de i 1905 prøvede *torvstrørivere* fuldt ud svarede til hensigten, blev der i 1906 foretaget en ny prøve med saadanne maskiner. Der anmeldtes til prøve 11 maskiner fra 8 forskjellige firmaer. Prøverne blev foretaget paa *Norges Landbrugs-høiskole* 15de—17de november. Beretningen om prøveresultatet er offentliggjort i »Meddelelse« nr. 4, hvortil henvises. Fuldkomne i enhver henseende er dog ingen af de hidtil prøvede maskiner, ihvorvel flere kan anbefales som ret gode torvstrørivere. Selskabets diplom blev tilkendt firmaet *S. H. Lundh & Co.*, Kristiania, og mekaniker *H. Hansen*, Aas, for brugbare torvstrørivere for henholdsvis maskinkraft og hestevandring. For at fabrikanterne kan faa tid til yderligere at forbedre sine maskiner, finder man, at der bør hengaa ialfald et par aar, forinden selskabet paany foranstalter prøver med torvstrørivere.

Beretningen om de foretagne prøver har ogsaa vakt opmærksomhed udenfor vort lands grændser. Den oversættes nu til tysk og vil paa den østerrigske stats bekostning blive udgivet i Wien.

Da antallet af vore større torvstrøfabriker nu er saa stort, at det begynder at falde vanskelig at faa solgt selve torvmulden, hvoraf Kristiania kommune er den væsentligste forbruger, har selskabet antydnet eksport. Prøveladninger er sendt til de kanariske øer, men resultatet heraf foreligger endnu ikke.

Selskabet har f. a. uddelt 2 bidrag à 200 kr. til arbejdsføre mænd, som derpaa har gennemgaaet den svenske stats *torvskole* i Markaryd. De fleste af de ved selskabets bistand i aarene 1905 og 1906 paa torvskolen uddannede torvmestere har erholdt ansættelse som arbejdsformænd dels ved brændtorvfabriker, dels ved større torvstrøfabriker. Den svenske stats torvskole, der hidtil har været drevet med statsunderstøttelse ved en privat torvfabrik, vil fra nu af blive helt overtaget af den svenske stat. Skolens bestyrer har meddelt os, at nordmænd, der fremdeles ønsker at være elever af skolen, er velkomne.

Selskabets forsøgsvirksomhed til myr dyrkningens fremme.

DA den tidligere leder af selskabets *gjødslingsforsøg* paa myr, amtsagronom, ingeniør *K. Monrad*, paa grund af mangel paa tid har seet sig nødsaget til at frasige sig dette hverv, er formaalene: »at faa prøvestationer anlagt« og »at lette adgangen til kunstige gjødnings- og forædlingsstoffer« i det forløbne aar fremmet ved, at bestyrerne af statens kemiske kontrolstationer hver i sit distrikt har paataget sig at foretage et begrænset antal gjødslingsforsøg paa selskabets bekostning.

Resultatet af de ældre forsøg er ved amtsagronom *Monrad* offentliggjort i »Meddelelse« nr. 2, hvortil henvises. Disse forsøgsfelter — over et hundrede i tallet — er altsaa nu nedlagt.

I det *østenfjeldske* distrikt er der i 1906 ikke foretaget nye forsøg.

Resultatet af forrige aars gjødslingsforsøg i det *vestenfjeldske* er ved landbrugskemiker *Gregg* indtaget i »Meddelelse« nr. 3.

Af forsøgene i det *nordenfjeldske* er et beskrevet af landbrugskemiker *dr. E. Solberg* i »Meddelelse« nr. 3. Dette omfatter forsøg med en ved torvdrift aftorvet myr og viser særlig dennes behov for kvælstofgødning.

De ved direktør *Hirsch* i 1905 paabegyndte dyrkningsforsøg paa *Sellsmyrerne* er i det forløbne aar fortsat. En beretning herom er indsendt til selskabet og vil med det første blive indtaget i tidsskriftet.

For yderligere at fremme myr dyrkning omkring i landet har landbrugsingeniørassistent *K. Sommerschild* fortsat sine artikler i »Meddelelserne« om erfaringer fra myr dyrkning paa Jæderen.

Det af selskabet disponerede beløb paa kr. 1200,00 som reise-stipendium for en yngre mand med høiere agronomisk uddannelse til ved et ophold i udlandet specielt at kunne studere myr dyrkning og eventuelt overtage stillingen som leder af selskabets myr dyrkningsvirk-

somhed blev først tildelt daværende landbrugsingeniørassistent *Bjanes*. Da hr. Bjanes imidlertid kort efter blev konstitueret som landbrugs-konsulent, blev stipendiet overtaget af varamanden, landbrugsstipendiat *O. Glærum*. Hr. Glærum, der ihøst kom tilbage fra sit ophold i Sverige, Danmark, Preussen, Bayern og Østerrige, vil med det første afgive en indberetning om sine erfaringer, ledsaget af en plan for et fortsat arbejde for myr dyrkningens fremme i vort land.

Selskabets virksomhed for opmuntring til myrernes udnyttelse.

NAAR selskabet har midler dertil, er et af dets formaal: »at opmuntre til nyttiggjørelse ved præmier«.

Præmierne er ikke ment at være nogen understøttelse, men derimod en opmuntring til fortsat arbejde. Selskabets styre har derfor ment, at man til en begyndelse bør være forsigtig med uddelingen af saadanne pengebeløb. Uagtet der er indkommet et stort antal andragender og selskabet har midler i behold, har man i det forløbne aar ikke fundet at kunne uddele mere end en præmie paa 100 kr. Efter undersøgelse paa stedet af et medlem af selskabets styre blev denne tildelt *Johannes Mellingsmoen*, der ved egen hjælp har opdyrket efter forholdene store myrstrækninger paa et afsidesliggende sted i Namsskogene og fremdeles fortsætter hermed.

Samtidig har selskabet uddelt 8 diplomer som paaskjønnelse for fortjenester af myrsagen til følgende:

- 1) **[S. H. Lundh & Co.,** Kristiania: *Selskabets diplom for torvstrøriver for maskinkraft.*
- 2) Mekaniker **H. Hansen,** Aas: *Selskabets diplom for torvstrøriver for hestevandring.*
- 3) Ingeniør **A. Bergan,** Breiskallen: *Selskabets diplom for fortjenester af rationel brændtorvfabrikation i større skala.*
- 4) Gaardbruger **B. M. Johnsen,** Askim: *Selskabets diplom for fortjenester af torvstrøtilvirkningen.*
- 5) Gaardbruger **Johannes Mellingsmoen,** Namsskogene: *Præmie 100 kr. og selskabets diplom for god dyrkning af myr.*
- 6) Landbrugsingeniørassistent **K. Sommerschild,** Stavanger: *Selskabets diplom for fortjenester af myr dyrkning paa Fæderen.*
- 7) Gaardbruger **Gul Sønsteby,** Krødsherred: *Selskabets diplom for god behandling af myr.*
- 8) Gaardbruger **Lars Bjørke,** Romedals almenning: *Selskabets diplom for god behandling af myr.*

Fra *Trøndelagens Myrselskab*, *Bergens Myr dyrkningsforening* og fra *Kristianssands og Oplands Fordyrknings-selskab* har selskabet modtaget indberetninger om virksomheden i 1906. Disse er i uddrag indtaget i det efterfølgende.

DEBET.

DET NORSKE MYRSELSKABS

Disponibel beholdning fra f. a	kr.	739,73	
Statsbidrag	»	6 000,00	
Indbetalte livsvarige bidrag	»	210,00	
Indbetalte resterende aars- penge for 1905	kr.	40,00	
Indbetalte aarspenge for 1906 »		1384,00	
Restancer af aarspenge for 1906	»	253,00	
Indbetalte forskud paa aars- penge for 1907—1910	»	30,00	
Tilbagebetalte postopkræv- ningsgebyr	»	48,35	
			» 1 755,35
»Meddelelser« solgt i 1906 »		211,90	
Restancer for solgte »Med- delelser«	»	59,00	
Annoncer i »Meddelelserne« for 1906	»	690,00	
Restancer for Annoncer	»	30,00	
			» 990,90
Salg af særtryk og andre tryksager	»	62,00	
Diverse restancer	»	300,00	
Bankrenter i aaret 1906	»	399,52	
			kr. 10 457,50
Grundfond fra 1905	»	7 870,00	

 kr. 18 327,50

AKTIVA.

STATUS PR. 31TE

Grundfond (livsvarige bidrag indestaaende i Gjøviks og Oplands Kreditbank)	kr.	8 080,00	
Beholdning indestaaende i Gjøviks og Op- lands Kreditbank	kr.	175,16	
Do. do. i Kristiania Bank og Kreditkasse »		91,51	
			» 266,67
Værdi af inventar, instrumenter, lysbilleder etc.	»	600,00	
Restancer for 1906	»	642,00	
			Sum kr. 9 588,67

Ovenstaaende regnskab er revideret og befundet rigtigt.

Kristiania 5te januar 1907.

REGNSKAB FOR AARET 1906.

KREDIT.

»Meddelelserne«	kr. 1 502,77	
Gjødslingsforsøg paa myr	» 511,30	
Deltagelse i udstillinger	» 99,42	
Prøver med torvmaskiner og istandbrin- gelse af torvindustristatistik	» 177,95	
Præmier og diplomer for god behandling af myr	» 229,78	
Bidrag tilelever ved den svenske stats torvskole	» 400,00	
Stipendium for en specialst i myr dyrkning	» 1 200,00	
Sekretærens løn	» 2 400,00	
Sekretærens reiseudgifter	» 1 337,55	
Styrets reiseudgifter	» 82,64	
Torvmester Dals reiseudgifter i Nedenæs amt	» 114,03	
Udgifter ved møder	» 210,28	
Kontorudgifter iberegnet porto, telefon etc.	» 179,65	
Tryksager	» 82,85	
Literatur samt indbinding af bøger og tidsskrifter	» 79,25	
Chlichéer, instrumenter, lysbilleder og foto- grafer	» 176,37	
Inkassering af aarspenge	» 124,12	
Diverse udgifter	» 400,87	
		kr. 9 308,83
Restancer af aarspenge	» 253,00	
Restancer af »Meddelelser« og annoncer	» 89,00	
Diverse restancer	» 300,00	
		» 642,00
Forskud paa aarspenge for 1907—1910	» 30,00	
Pr. ballance indestaaende paa bankkonto	» 8 346,67	
		kr. 18 327,50

DECEMBER 1906.

PASSIVA.

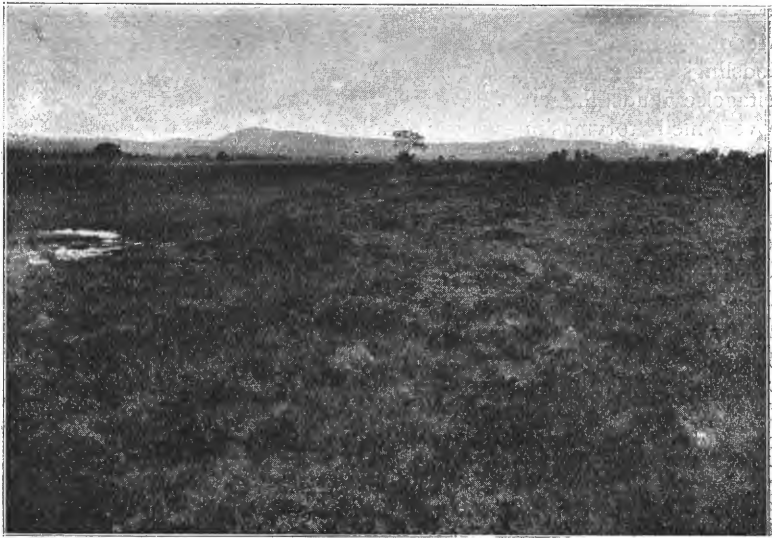
Indbetalt forskud paa aarspenge for 1907—1910 kr. 30,00

Pr. Ballance » 9 558,67
Sum kr. 9 588,67

U. Sverdrup.

Revisorer.

J. T. Landmark.

En øde myrstrækning (Heimdalsmyrerne).

DET NORSKE MYRSELSKABS VIRKSOMHED 1903—1906.

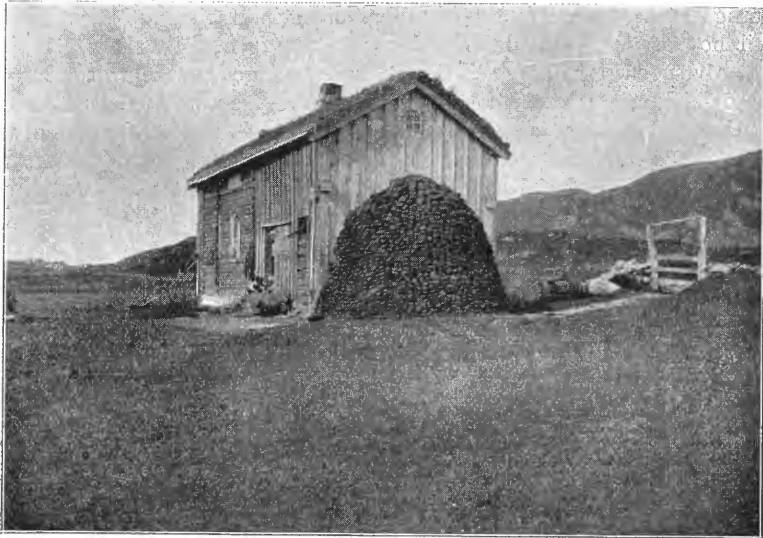
FOREDRAG PAA AARSMØDET 1907 AF TORVINGENIØR J. G. THAULOW.

ARBEIDET for de vidtstrakte og sumpige myrstrækningers udnyttelse har haft sine perioder opigjennem tiderne. Myrsagen var meget aktuel i begyndelsen af forrige aarhundrede og end mere saa i 50- og 60-aarene. Udnyttelsesmetoderne var ikke dengang saa udviklede som nu, men vore fædre synes at have haft en vis forstaaelse af, hvordan denne sag burde gribes an. Der blev saaledes i midten af forrige aarhundrede paa statens bekostning indkaldt fra Sverige flere *specialister i myr dyrkning*. Disse reiste omkring i enkelte distrikter for at vejlede befolkningen med hensyn til myrernes opdyrkning, og der kaan særlig i Romsdals og Lister og Mandals amter endnu spores resultater af disses arbejde. For at skaffe penge til myr dyrkning blev der af statsmagterne oprettet et særskilt *myr dyrkningsfond*, hvoraf man kunde laane billige penge. Imidlertid viste det sig, at de da anvendte metoder ikke altid var helt hensigtsmæssige. Myrsagen kom efterhaanden i miskredit. Myr dyrkningsfondet blev mere og mere benyttet til opdyrkning af fast mark, skiftet navn og heder den dag idag — jord dyrkningsfondet.

For at fremme *torvindustrien* ansattes omkring midten af forrige aarhundrede en torvmester for det hele land, og han virket som saadan til sin død, da stillingen blev inddraget. Særlig paa oplandene, hvor han arbejdet mest, kan man se resultater af hans virksomhed.

Saa kom en ny periode ved aarhundredeskiftet.

I aarene 1900—1901 var stenkulspriserne høiere end nogensinde før eller senere. Statistiken viser, at dette kostet vort land en ekstra udgift af mindst 15 millioner kroner for et enkelt aar. Forøvrigt blev disse høie kulpriser følelig over hele den civiliserede verden, og overalt drøftedes spørgsmaalet om at kunne blive mere uafhængig af stenkullene. Blandt andet fremkom paany tanken paa at kunne benytte brændtorv, der jo rigtignok i en meget primitiv form bruges i stor udstrækning i enkelte lande, ikke mindst blandt kystbefolkningen her i

Fiskerhytte ved Romsdalskysten med brændtorv opstabet udenfor husvæggen.

vort land. Talrige var de forslag, som blev fremsat om af torven at kunne fremstille et mere bekvemt og værdifuldere brændsel. Statsmagterne bevilget i flere lande store summer for at fremme denne sag. I vort naboland Sverige saaledes flere mill. kr. Norges storting bevilget i 1901 enstemmig et stipendium paa 2 500 kr., for at en teknisk kyndig mand skulde studere sagen i udlandet, særlig i Amerika. Dette stipendium blev som bekjendt tildelt myrselskabets nuværende sekretær, men da et reisestipendium i og for sig har liden praktisk betydning, hvis ikke stipendiaten kan have anledning til fortsat arbejde med den sag, han har studeret, stillet landbrugsdepartementet den betingelse, at stipendiaten eventuelt skulde overtage en stilling som specialist i torvindustri i statens tjeneste, i lighed med, hvad man samtidig havde oprettet i Sverige og som man tidligere havde havt her i landet. Depar-

tementet fremsatte saa forslag herom for stortinget samme aar, men dette vandt ikke stortingets bifald, tiltrods for landbrugskomiteéns enstemmige indstilling.

Interesserede mænd, der ønskede at fremme myrsagen, havde allerede sat sig i spidsen for dannelsen af et myrselskab for hele Norges land, og nu blev arbeidet herfor paaskyndet end mere. *Det norske Myrselskab* stiftedes ved udgangen af 1902 og har altsaa nu virket i 4 aar.

Ihvorvel selskabets formaal er og altid har været: *vore myrstrækningers udnyttelse paa alle de maader, hvortil de er tjenlige*, er det naturligt, at da sekretæren kun er tekniker og industrimand, har selskabet hidtil hovedsagelig arbeidet for den side af sagen.

Myrsagen er ikke saa ligetil, som mange kanske tror. Der er den forskjel mellem f. eks. skogsagen og myrsagen, at medens man saar og planter skog samt afgrøfter vandsyg skogmark for at fremtiden skal nyde godt heraf, saa har myrernes udnyttelse mere betydning for nutiden, er mere materialistisk, saaat selskabets arbeide for en stor del maa gaa ud paa at opmuntre den private foretagsomhed.

En brændtorvfabrik, rigtig anlagt, vil lønne sig det andet eller ialfald tredie aar.

Et torvstrøanlæg giver renter det første aar.

Hvis man opdyrker en dertil skikket myr, vil det snart svare regning.

Men myrsagen har endnu mange uløste problemer, som gjør, at udnyttelse ikke altid lønner sig.

Hvis man stikker op et stykke brændtorvmasse af myren og sørger for, at det bliver tørt, faar man et brændbart materiale; men at kunne tilberede torven saaledes, at den bliver i enhver henseende ligestillet og konkurrencedygtig med stenkul, venter endnu paa sin praktiske løsning.

Stikker man op et stykke mosetorv, tørker det og river det sønder, faar man brugbar torvstrø, som oftest billig nok for det stedlige behov; men at kunne producere torvstrø saa billig, at man kan forsyne ogsaa de dele af landet, hvor man ikke har mange brugbare torvstrømyrer, det er endnu ikke tilfulde opnaet.

At opdyrke en almindelig dyrkningsmyr med de nu kjendte metoder og anvendelse af kunstgødning er saa enkelt, at enhver landbrugskyndig mand vistnok kan greie det; men der er her i vort land mange tildels store og heldig beliggende myrstrækninger af en saa daarlig beskaffenhed, at opdyrkning ikke uden videre kan tilraades, og noget andet kan slige myrer foreløbig ikke bruges til — hverken til brændtorv eller torvstrø.

Arbeidet for myrsagens fremme maa derfor ogsaa indbefatte: *systematiske undersøgelser, forsøg, udarbeidelse af planer og omkostningsoverslag* samt *sagkyndig vejledning* m. m. og *udbredelse af kundskab* om, paa hvilke forskellige maader myrerne kan tilgodegjøres. I det hele taget et arbeide, der tilsigter fremskridt og udvikling.

Det første, myrselskabet tog fat paa, var *myrundersøgelser*.

Der er nu undersøgt i det hele ca. 400 forskellige myrer, spredt rundt omkring i alle amter med undtagelse af Stavanger, Søndre og Nordre Bergenhus samt Finmarken. Med bistand af statens kemiske kontrolstationer er der sørget for kemiske analyser af de udtagne prøver. For manges vedkommende er der paa anmodning udarbejdet planer og omkostningsoverslag for eventuel in-

dustriell udnyttelse. Selskabets Medlemmer faar dette arbeide gratis udført.

Af tidsmæssige *brændtorvfabriker* blev der anlagt flere samtidig med, at selskabets virksomhed begyndte. Senere er antallet vistnok forøget, men langt fra i den udstrækning, som man kunde vente.

Aarsagen hertil beror paa forskellige omstændigheder. Saaledes blev der i løbet af 90-aarene her i landet ødelagt ca. $\frac{3}{4}$ mill. kr. norsk kapital paa eksperimenter og spekulationer for fremstilling af torvkul. Det siger sig selv, at naar alle disse penge er tabt — sunket ned i myren, kan man gjerne sige — saa har kapitalen ikke faaet synderlig stor tiltro til torvindustrielle foretagender. Naar man saa anbefaler en metode som denne, der kan bevises at være en lønnende forretning, da indvendes, at derved ikke fremstilles torvkul, men derimod kun maskintorv. Et brændsel, der blandt andet har vist sig at være et udmerket husholdningsbrændsel.

En end mere afgjørende faktor er imidlertid stenkulspriserne. I aaret 1900, da stenkulspriserne som sagt var høiest, var værdien af

Brændtorvmaskine i virksomhed.

vor stenkulsimport 35 mill. kr. Senere har priserne faldt, saaat værdien af stenkulsimporten i 1905 var 20 mill. kroner, uagtet kvantumet var 1 mill. hl. større i 1905 end i 1900. Da vort væsentlige sten-

Den maskinbearbejdede brændtorv afkappes i passe stykker.

kulsforbrug er langs kysten og stenkullene der gennemgaende er billigere end i de fleste andre lande, har maskintorven haft vanskelig for at konkurrere.

Nu stiger stenkulspriserne paany! Hvor høit? Det ved vi i øieblikket ikke. Det føles nok, naar regningerne for kul og koks betaales. Heldigvis siger vi! Lad dem bare stige lige saa høit som i 1900—1901! Des før vil vort gamle nationale brændsel torv, der historisk har været brugt her i Norge i mere end tusind aar, atter kunne komme til hæder og ære.

Ved selskabets foranstaltning er der i vinter sørget for, at Kristiania publikum har faaet anledning til at forsøge godt bearbejdet maskintorv. Efter hvad vi har bragt i erfaring er man gennemgaaende fornøiet hermed. Kun skade, at beholdningen er saa liden, at den nu paa det nærmeste er udsolgt. Torven er leveret fra *Rustadmyrens torvfabrik* pr. Kongsvinger og fra *Lerudmyrens torvfabrik* pr. Gjøvik. De to eneste leverancedygtige fabriker heromkring. Disse kan nok ved forøget produktion levere betydelig mere torv til næste vinter og til lavere priser end nu, men skal der blive nogen nævneværdig nedgang i vor kulimport, maa vi have adskillige flere slige fabriker. Dette er vi forberedt paa og kan paapege brugbare myrer. Dernæst er der med selskabets bistand uddannet flere unge mænd ved den svenske stats torvskole. Disse kan paatage sig at være arbejdsformænd og ledere af saadanne anlæg.

Foruden her paa østlandet har man ogsaa i vinter brændt maskintorv i Aalesund og Molde, hvor torven leveres fra *Haroens torvfabrik*. I mange andre byer langs kysten og end mere inde i landet bør det samme kunne ske.

Det er ikke alene for at formindske vor stenkulsindførsel, at brændtorven har betydning, men ogsaa for skogens bevarelse, særlig hvor skogbestanden er daarlig. Ikke mindst gjælder dette vore sæterbrug, der mangesteds er store skogødelæggere. Det har nu lykket os at faa istand en middelsstor tidsmæssig brændtorvfabrik paa fjeldet i S. Aurdal. Denne er beregnet paa at levere torv foruden til bygden ogsaa til 200 sætre, som nu hver sommer brænder tilsammen omkring 2000 favne ved af den beskaffenhed, som vi her ser. Torvfabrikationen blev paabegyndt i løbet af sommeren, men kommer først dette aar i fuld drift.

Ifølge anmodning fra skogdirektøren har vi faaet istand torvdrift ved en af statens fjeldstuer paa Dovrefjeld. Dette har lykket meget

Brændtorven udlægges til tørkning.

bra og vil vistnok bidrage til, at skogen der oppe i fjeldtrakterne ikke bliver helt ødelagt.

Selv i de store skogbygder kan brændtorven have betydning, ikke mindst nu, da tømmeret og dermed ogsaa veden stiger i pris. I forrige periode blev der med bistand af den daværende torvmester sat igang mindre brændtorvfabriker paa oplandene. Flere af disse har i de senere aar anskaffet mere tidsmæssig maskineri.

Efter anmodning fra selskabet indkjøbte et privat firma en liden torvmaskine fra Danmark. Denne egner sig særlig for tilberedning af brændtorv til husbehov og i det hele taget ved mindre anlæg. Det var meningen at maskinen skulde blive gjenstand for fabrikation her i

Tømmerstokke sages op til brændeved paa en sæter i Valdres.

riget. Den blev prøvet af selskabet sommeren 1904, og resultatet var lovende, men paa grund af forskellige omstændigheder har den ikke senere været benyttet. Til sommeren vil den blive sat i virksomhed i nærheden af Trondhjem, idet den er leiet af Trøndelagens Myrselskab. Antagelig vil snart flere saadanne anlæg komme istand.

Selskabet indsendte i 1903 til landbrugsdepartementet nogle forslag til myrsagens fremme. Disse blev derefter i en noget forandret form optaget af stortingsmand, sorenskriver *Castberg* og godkendtes af stortinget ved en beslutning af 17de februar 1904.

I henhold hertil er der foretaget forsøg med anvendelse af maskintorv som lokomotivbrændsel. Den anvendelse, torven her kan faa, viser sig for tiden at være ubetydelig, og forøvrigt faar statsbanerne forholdsvis billig stenkul.

Jernbanefragterne for brændtorv er nu nedsat, foranlediget ved samme stortingsbeslutning.

Ligeledes er der blevet anledning til at erholde billige laan af offentlige midler til torvmyrernes industrielle udnyttelse, og flere har allerede benyttet sig heraf.

Allerede før selskabet stiftedes havde man i enkelte distrikter begyndt at udnytte mosemyrerne til fremstilling af *torvstrø*. Selskabets virksomhed har da blandt andet gaaet ud paa at faa istand torvstrøanlæg ogsaa i andre distrikter. Vi har undersøgt og paavist brugbare torvstrømyrer mængstedes rundt om i landet, hvor man tidligere troede, at saadanne ikke forefandtes. I 1904 udgav selskabet i sit tidsskrift en afhandling om torvstrøets betydning af en af udlandets første autoriteter paa det omraade, samt om vore torvstrøslag med lovudkast for dannelse af saadanne af en af de amtsagronomer, der havde erfaringer heri. Disse blev spredt omkring i tusinder af eksemplarer. Ligeledes udgav selskabets underafdeling *Trøndelagens Myrselskab* ved nuværende landbrugskonsulent *Bjanes* en brochure om torvstrø. Disse har utvivlsomt bidraget sit til, at nye anlæg er kommet istand.

I Lister og Mandals amt vil der som følge af selskabets virksomhed der forrige sommer nu blive oprettet en middelstor torvstrøfabrik foruden flerem indre anlæg. I disse dage har selskabet faaet meddelelse om, at en torvstrøfabrik er besluttet anlagt ved Mosjøen i Nordland. Ligeledes er der et anlæg uder dannelse ved Harstad i Tromsø amt. Saa at det er snart kun Finmarken samt Søndre og Nordre Bergenhus amter, der ikke følger med i udviklingen paa dette omraade.

Der kan nok paapeges mange større og mindre torvstrøanlæg, som er kommet istand ved selskabets direkte eller indirekte bistand, i nær sagt alle de amter, hvor selskabet hidtil har virket. Men selskabets eneste funktionær kan jo ikke til stadighed være tilstede hele landet rundt, og det skal villig indrømmes, at det overveiende antal af ialfald mindre anlæg er oprettet ved bistand af landbrugsfunktionærene, d. v. s. landbrugsingeniørerne og amtsagronomerne.

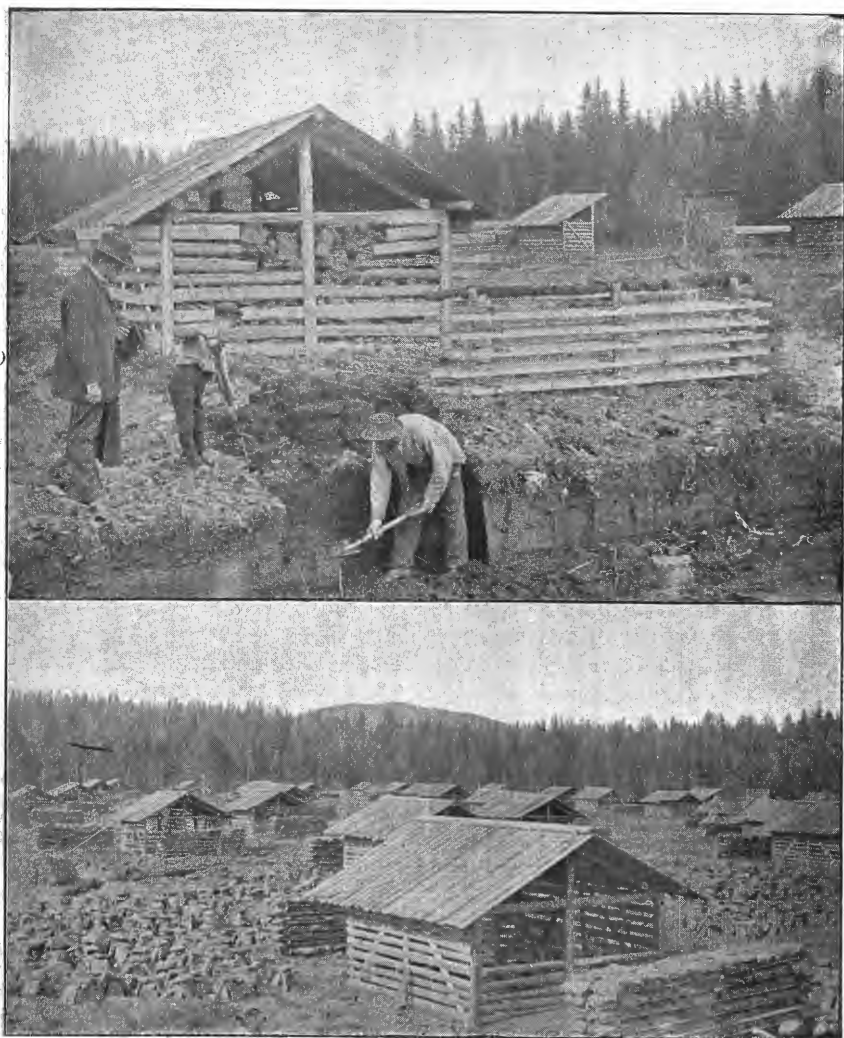
For os er hovedsagen den at kunne konstatere, at sagen gaar fremad. I aaret 1902 fandtes her i landet, saavidt vi har kunnet bringe i erfaring, 53 større og mindre torvstrøanlæg. Ved udgangen af aaret 1906 var antallet øget til omkr. 200, altsaa 4-doblet paa 4 aar. Vi har imidlertid brug for 2000 torvstrøanlæg rundt om i landet, saa der er endnu meget at udrette.

Selskabet har ogsaa virket for at skaffe mere hensigtsmæssige redskaber og maskiner for torvstrøindustrien, forat torvstrøet kan blive billigere og bedre.

De specielle torvspader, som anvendes, blev indtil udgangen af 1905 indført fra udlandet. Selskabet har nu sørget for, at disse fabrikeres her i riget.

De maskiner, som benyttes til at sønderrive torvstrøet, var i mange henseender mangelfulde. I aaret 1905 indbød vi norske fabrikanter til

en konkurrenceprøve om den bedste torvstrøriver. Prøven resulterede i, at ingen blev befundet at være anbefalelsesværdig. Vi gav da en saglig

Torvstrøtilvirkning. Et torvstrølag.

kritik over maskinerne og indbød fabrikanterne til en ny prøve i 1906. Denne prøve gav da det resultat, at ialfald enkelte maskiner kunde anbefales som brugbare, selv om ingen endnu er helt fuldkomne. Be-

retningen herom er indtaget i sidste nr. af vort tidsskrift og har vakt opmærksomhed langt udenfor vort lands grændser, saaat den nu oversættes til tysk og udgives i Wien paa den østerrigske stats bekostning.

Selskabets virksomhed for *myr dyrkningens* fremme har som sagt været mere stedmoderlig behandlet. Den har hovedsagelig indskrænket sig til spredte gjødslingsforsøg for at bringe paa det rene, hvordan hver enkelt myr bør behandles for at give den bedste avling. Med en amtsagronom som forsøgsleder blev der i de første 3 aar anlagt over 100 forsøgsfelter i 17 af landets amter. Vi havde forøvrigt andragender om det mangedobbelte antal. Da vedkommende amtsagronom ikke kunde afse fornøden tid til at befatte sig med disse forsøg i den udstrækning, som ønskelig kunde være, saa han sig nødt til at frasige sig hvervet. Senere har bestyrerne for statens kemiske kontrolstationer paataget sig at foretage et begrændset antal forsøg hver i sit distrikt. Men nogen tilfredsstillende ordning faar vi ikke, før vi har en egen mand til at lede forsøgene.

Blandt de mange spørgsmaal, som ved forsøgsvirksomhed maa søges løst, er ogsaa: Naar en myr er afforvet ved industriel udnyttelse, saaat der ligger igjen et myrlag af som oftest meget uensartet beskaffenhed, hvordan skal denne saa behandles for at kunne omdannes til frodig ager, eng eller skog? Efterat man har taget bort brændtorven eller ogsaa torvstrømaterialiet, er det ikke meningen, at det tiloversblevne skal blive liggende der, nei, det skal ogsaa udnyttes. Hvor mange torvgrave, hvori man har stukket torv i kanske hundreder af aar, ligger vel ikke som værre sumpe end før rundt om i landet! Hvor mange steder har vel ikke torvdriften foregaaet paa en saa lidet rationel og saa ufuldkommen maade, at yderligere udnyttelse i høi grad vanskeliggjøres!

Ved forsøgslederen i det nordenfjeldske, landbrugskemiker *Dr. Solberg*, er der f. a. paabegyndt en serie gjødslingsforsøg paa en afforvet brændtorvmyr i nærheden af Trondhjem. Det mest karakteristiske ved dette forsøg er foreløbig, at myren viser et meget stærkt behov for kvælstofgjødning.

For yderligere at fremme myr dyrkningen har vi i vort tidsskrift offentliggjort erfaringer desangaaende fra ind- og udland. Særlig skal nævnes landbrugsingeniørassistent *Sommerschields* beretninger om myr dyrkningen paa Jæderen og direktøren for »Svenska Mosskulturforeningen« *Dr. von Feilitzens* foredrag paa vort aarsmøde i 1905, trykt i flere tusinde eksemplarer.

En gren af selskabets virksomhed er ogsaa at opmuntre til myrernes nyttiggjørelse ved *præmier* og *diplomer*. Dette er først nu praktiseret, idet vi har uddelt 1 præmie og 8 diplomer.

Der har været fremholdt, at selskabet ogsaa bør have paa sit program at give understøttelse i form af pengebidrag, men vi er fuldt paa det rene med, at hertil kræves saa store pengesummer, at disse vanskelig kan skaffes tilveie. Selskabets mening er, at statens myr dyrk-

ningsfond atter bør oprettes som et selvstændigt fond, ialfald saa snart der kan afsees midler hertil.

En virksomhed, som hidtil kun er hentydet til, er at *spred*e *kundskab* om myrernes udnyttelse.

Denne virksomhed fremmes for det første ved, at vi udgiver et tidsskrift, hvori selskabets øvrige virksomhed bekendtgjøres, ligesom vi heri fremholder myrernes forskellige udnyttelse i en kortfattet og let overskuelig form, som oftest ledsaget af oplysende illustrationer. Alt nyt paa myrsagens omraade rundt om i verden bliver paa den maade bragt frem for offentligheden. Tidsskriftet har nu henved 1100 abonnenter. Det er da ogsaa tillige det organ, hvori vi agiterer for vor sag. Selskabet har havt den tilfredsstillelse at se, at pressen rundt om i landet i stor udstrækning aftrykker artikler fra vore »Meddelelser«, hvorved indholdet bliver end mere bekendt. Selskabet skal ved denne anledning faa lov til at takke pressen, — saavel landbrugsbladene som dagspressen — for den beredvillighed, hvormed de aabner sine spalter for vor sags fremme. Men dette sker ikke alene her i landet. Mange af vore meddelelser er oversat til fremmede sprog og offentliggjort rundt om i Europa og Amerika.

Endvidere spreder vi kundskab ved afholdelse af foredrag og møder. Der er hidtil ved selskabet holdt 54 foredrag rundt om i landet. Af møder holder vi som regel kun et aarsmøde i februar, men deltager forøvrigt i andre selskabers og foreningers møder, hvor dertil er anledning.

Desuden spredes ogsaa kundskab ved deltagelse i udstillinger. Selskabet har hidtil deltaget i 6 udstillinger i forskellige dele af vort land samt 1 gang i udlandet ved den første internationale myrkultur- og torvindustridstilling i Berlin 1904.

Tilslut nogle ord om selskabet og dets økonomi. Da selskabet blev stiftet, var medlemsantallet ca. 400. Nu er antallet omtrent fordoblet. Selskabets budget var i 1905 ca. 4000 kr. og i 1906 ca. 10000 kr. Selskabets statsbidrag var det første aar 2000 kr. og er senere øget til 6000 kr. Selskabets private indtægter har hvert aar vist sig at blive høiere end paaregnet og er i 1906 ca. 4000 kr. Samtidig har udgifterne hvert aar vist sig at blive lavere end paaregnet. Vi har saaledes kunnet afslutte vore aarsregnskaber med en smule kassabeholdning foruden nu et fond paa noget over 8000 kr. Men det er givet, at skal vi kunne udrette mere, maa vi have langt større midler at disponere over.

Som man ser har selskabets virksomhed gaaet jevnt og sikkert fremad, uden at vi har villet forcere sagen, noget som saa let kan fremkalde reaktion. Selskabet mener dog at have bidraget til, at interessen for myrsagen er vokset over hele Norges land, og at vi nu har en langt større klarhed over, paa hvilke maader vore høist forskelligartede myrstrækninger kan udnyttes, saaat ikke myrsagen paany skal kunne komme i miskredit.

Selskabets deltagelse i amtsudstillingen i Risør 1905.

Selskabet ser helst, at vi ikke faar flere perioder med interesse for myrsagen en gang hvert halvt hundrede aar. Selskabets løsen er fortsat arbeide med stadig fremskridt og udvikling!

TRØNDELAGENS MYRSELSKABS VIRKSOMHED I AARET 1906.

VED SEKRETÆREN DR. E. SOLBERG.

DET af Trøndelagens Myrselskab paabegyndte arbeide med undersøgelse af betingelserne for en rationel *udnyttelse af Heimdalsmyrerne* er nu fra selskabets side bragt til afslutning.

Resultatet af de foretagne undersøgelser tilligemed en af formanden, landbrugsingeniør *Arentz*, udarbejdet udredning med rentabilitetsberegninger for anlæg og drift af et brændtorvanlæg paa Heimdalsmyren blev vaaren 1906 oversendt Trondhjems magistrat og formandskab med henstilling om at søge iværksat kommunal torvdrift.

Sagen beror fremdeles hos magistrat og formandskab, som — saavidt vides — endnu intet har foretaget i sagens anledning.

Under ledelse af bestyreren af statens kemiske kontrolstation har myrselskabet i det forløbne aar anstillet en række *gjødslingsforsøg paa myr*.

Forsøgene er dels udført som overgjødslingsforsøg paa eng (7 forsøg), dels som forsøg med forskjellig gjødsling samt grusning og kalkning ved gjenlægning til eng (9 forsøg). Beretning om et enkelt af disse forsøg er indtaget i »Meddelelserne« for 1906, side 138. Resultaterne af de øvrige forsøg vil ogsaa efterhvert blive offentliggjorte sammesteds.

Til bestridelse af udgifterne med disse forsøg er fra Det norske Myrselskab modtaget et bidrag af kr. 200,00.

Selskabet har ogsaa iaar forsøgt at arbeide for *dannelsen af smaa brændtorvanlæg* og har i den anledning fra firmaet A. Gulowsen, Kristiania, modtaget tilbud om laan af en torveltemaskine. Efter for-gjæves at have forsøgt at anbringe maskinen i Nordre Trondhjems amt har man haab om til vaaren at faa den anbragt paa en myr i nærheden af Trondhjem.

Ved *amtsudstillingen paa Molde* høsten 1906 deltog myrselskabet med en demonstration af resultaterne fra et paa Ustmyren ved Trondhjem anstillet gjødslingsforsøg.

»Meddelelser fra Det norske Myrselskab« er ogsaa iaar indkjøbt og uddelt til samtlige medlemmer af Trøndelagens Myrselskab.

Forøvrigt har myrselskabet paa grund af de indskrænkede pengemidler, som staar til raadighed, desværre heller ikke iaar kunnet lægge nogen kraft i arbeidet for myrsagens fremme. Hertil kommer ogsaa,

at de offentlige landbrugsfunktionærer, specielt landbrugsingeniøren — optaget som de er med andre gjøremaal — ikke som hidtil har kunnet yde myrselskabet nogen synderlig bistand.

Selskabet havde ved udgangen af 1906 ialt 142 medlemmer, hvoraf 36 livsvarige.

Bestyrelsen har bestaaet af: landbrugsingeniør *Arentz*, formand; amtmand *Lochen*, næstformand; forvalter *O. Braa*; landbrugsskolebestyrer *Aasenhuis*; brugseier *Schultz* og landbrugskemiker *Solberg*. Sidstnævnte har ogsaa fungeret som selskabets kasserer og sekretær.

BERGENS MYRDIRKNINGSFORENING'S AARSBERETNING 1906.

UDDRAG AF FORENINGENS 10. AARSBERETNING.

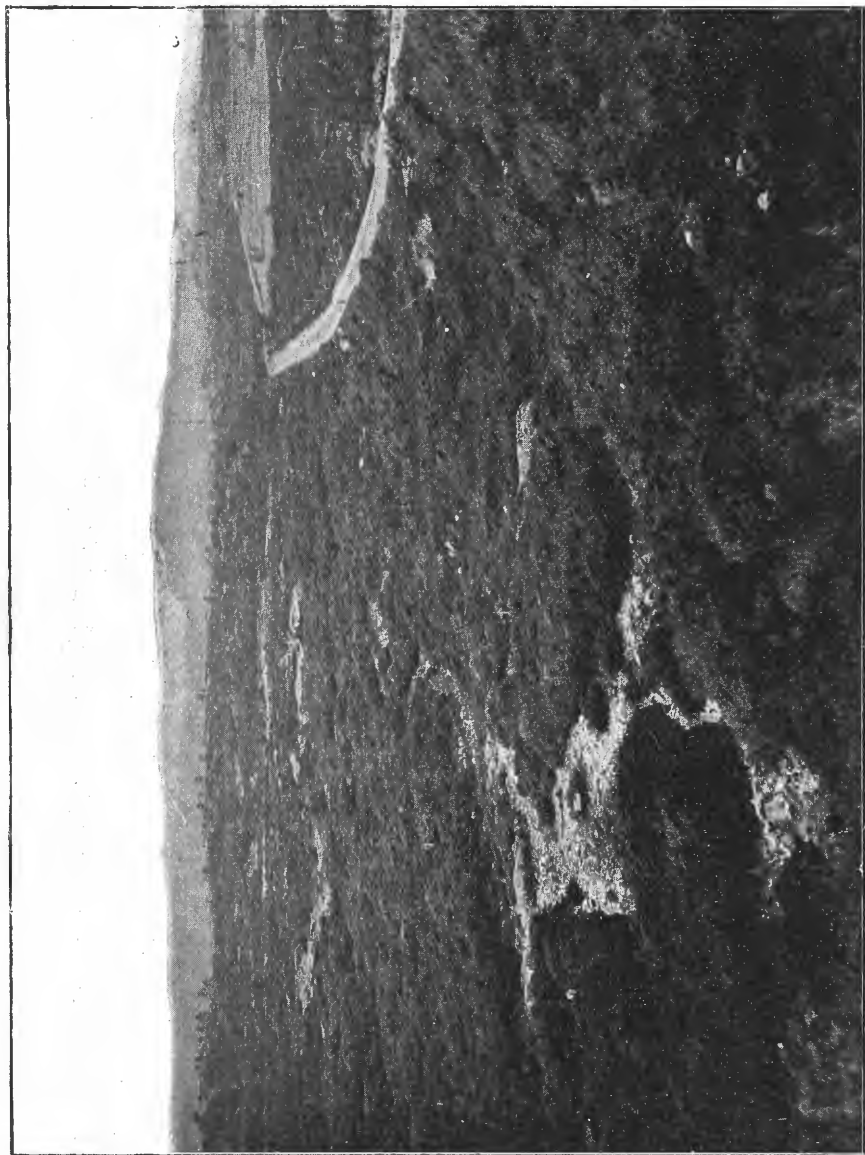
BERGENS MYRDIRKNINGSFORENING holdt den 17. november 1906 sin 10. aarlige generalforsamling.

Af 80 foreliggende andragender, omfattende et areal af 530 maal, der af landbrugsfunktionærerne — d'herrer amtsagronomerne Berge og Jaastad og amtsgartner Onæs — var undersøgte og planlagte til dyrkning, har foreningen i indeværende aar tilstaaet 53 jordbrugere det sædvanlige fjerdedels opdykningsbidrag. Det areal, som derved tages under dyrkning, udgjør for disse 53 felter 356,1 maal. Dyrkningsomkostningerne for samme er beregnet til kr. 28 364,00, hvoraf foreningen betaler $\frac{1}{4}$ eller 7 091,00 som præmie, naar arbeidet udføres i overensstemmelse med de forelagte dyrkningsplaner og gjøres færdigt til en fastsat frist, der i regelen dreier sig om 3 à 5 aar, efter dyrkningsfelternes størrelse.

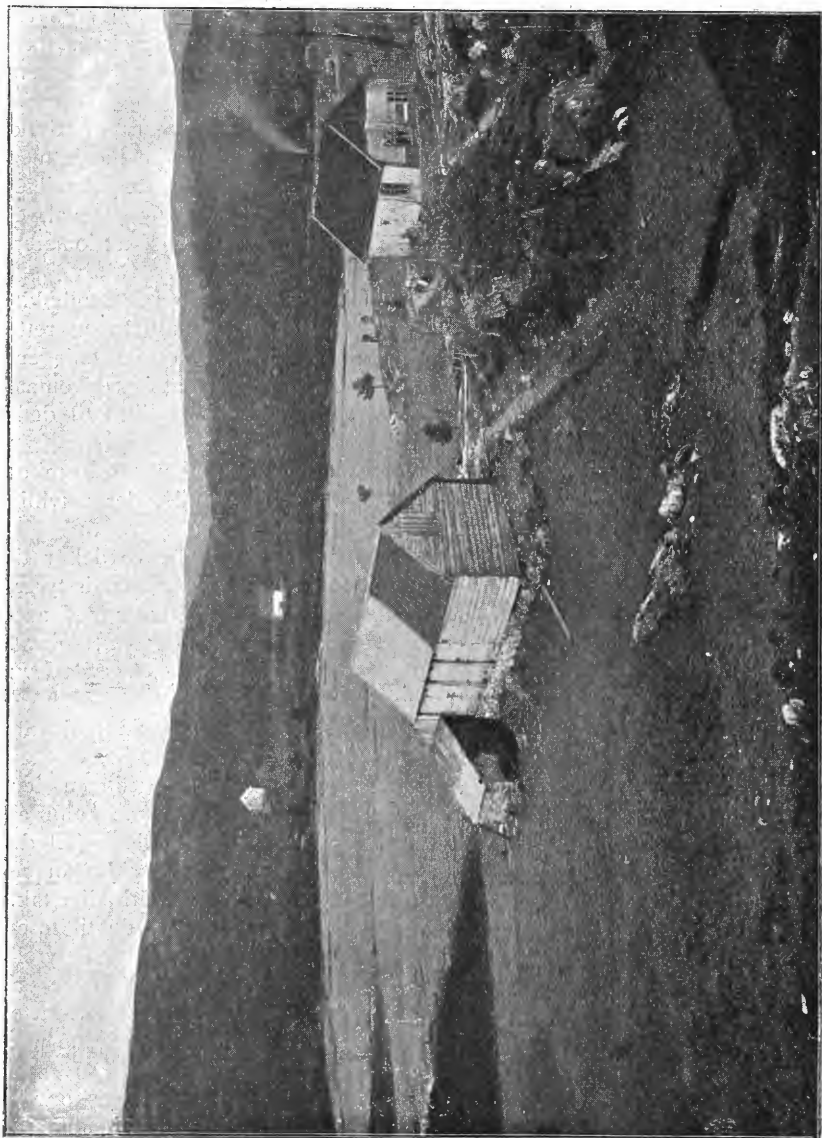
Med landbrugsfunktionærernes anbefaling foreligger altsaa endnu 27 undersøgte og planlagte andragender til bevilgning saasnt foreningens midler tillader det. Disse 27 andragender, omfatter et areal af 173,87 maal med omkostningsoverslag kr. 14 444,00. Da foreningen straks skaffer sig gjenpart af karter, beskrivelser og omkostningsoverslag, kan de originale dyrkningsplaner umiddelbart derefter blive tilsendt vedkommende jordbrugere, hvormed disse underrettes, og hvorfor de er meget taknemmelige, da de fleste i regelen ønsker at sætte dyrkningsarbeidet i gang uden ophold.

Iaar er indkommet 89 nye andragender, hvoraf 82 er sendt landbrugsfunktionærerne til velvillig behandling paa vanlig maade. Arealet for disse og for 2 fra tidligere aar ikke behandlede andragender altsaa for ialt 84 andragender er efter de foreløbige opgaver sat til 611 maal og dyrkningsomkostningerne efter en paa tidligere aars kalkule baseret gennemsnitsberegning (af kr. 80,00 pr. maal) til kr. 48 880,00.

De nævnte 27 planlagte, men foreløbig udsatte, og 84 landbrugsfunktionærerne til undersøgelse tilsendte tilsammen 111 andragender,

Fra Fane: Øde myrstrækning mellem Raa, Søraas, Nordaas og Steinsvik.

Fra Fane: Opdyrket myrstrækning ved Raa (»Raamyren«).

der nu staar for tur til behandling, har et samlet areal af ca. 784,9 maal og foreløbigt omkostningsoverslag kr. 62 790,00.

I lighed med tidligere praksis foreslog bestyrelsen $\frac{1}{4}$ af dyrkningsomkostningerne bevilget som præmiebidrag efter bestyrelsens nærmere bestemmelse og saavidt midlerne tillader det, hvilket forslag enstemmig vedtoges af generalforsamlingen.

Ved udgangen af indeværende aar — som er Bergens Myrdrkningsforenings 10de arbejdsaar — vil der, efter fradrag af bevilgede men ikke anvendte og derfor inddragne beløb, af foreningen være bevilget til ialt 315 andragere, som bidrag til opdyrkning af 2 065,2 maal, et beløb af kr. 41 031,75, udgjørende $\frac{1}{4}$ af de af landbrugsfunktionærernes kalkulerede opdyrkningsomkostninger kr. 164 110,64.

Paa forrige generalforsamling blev det fra mange kanter fremholdt, at tiden turde være inde til med haab om et gunstigt udbytte at rette et fornyet opraab til medborgere i by og bygd om at støtte foreningen, saaledes at den kunde blive istand til uden afbrydelse at imødekomme de krav, der glædeligvis i stedse stigende udstrækning stilles til dens bistand.

Med dette maal for øie valgte generalforsamlingen en komite: D'herrer Einar Blaauw, Jacob Irgens og Hjalmar Minde, der velvillig paatog sig at søge pengebidrag indsamlet til foreningen.

Resultatet af komiteens energiske arbeide med henvendelser til medborgere i by og bygd, til korporationer, foreninger, herredsstyrer, sparebanker, lensmænd, var en tilvækst af ca. 100 medlemmer med aarlige bidrag samt gaver fra følgende *herredsstyrer*: *Aarstad, Fane, Fjelberg, Haus, Kvinnherred* og *Lindaas* og fra følgende *sparebanker*: *Haus, Kvinnherred* og *Strandebarm*.

Generalforsamlingen bragte denne indsamlingskomite sin erkjendtlige tak.

Et betydeligt bidrag — kr. 3 218,77 — havde foreningen den glæde iaar at modtage, nemlig halvdelen af det tiloversblevne beløb af det ifjor dannede fond til arbeide for Norges sag i udlandet. Til de fædrelandssindede mænd og kvinder, som staar bag denne kjærkomne gave, sendte foreningens bestyrelse gennem byens aviser sin ærbødige tak.

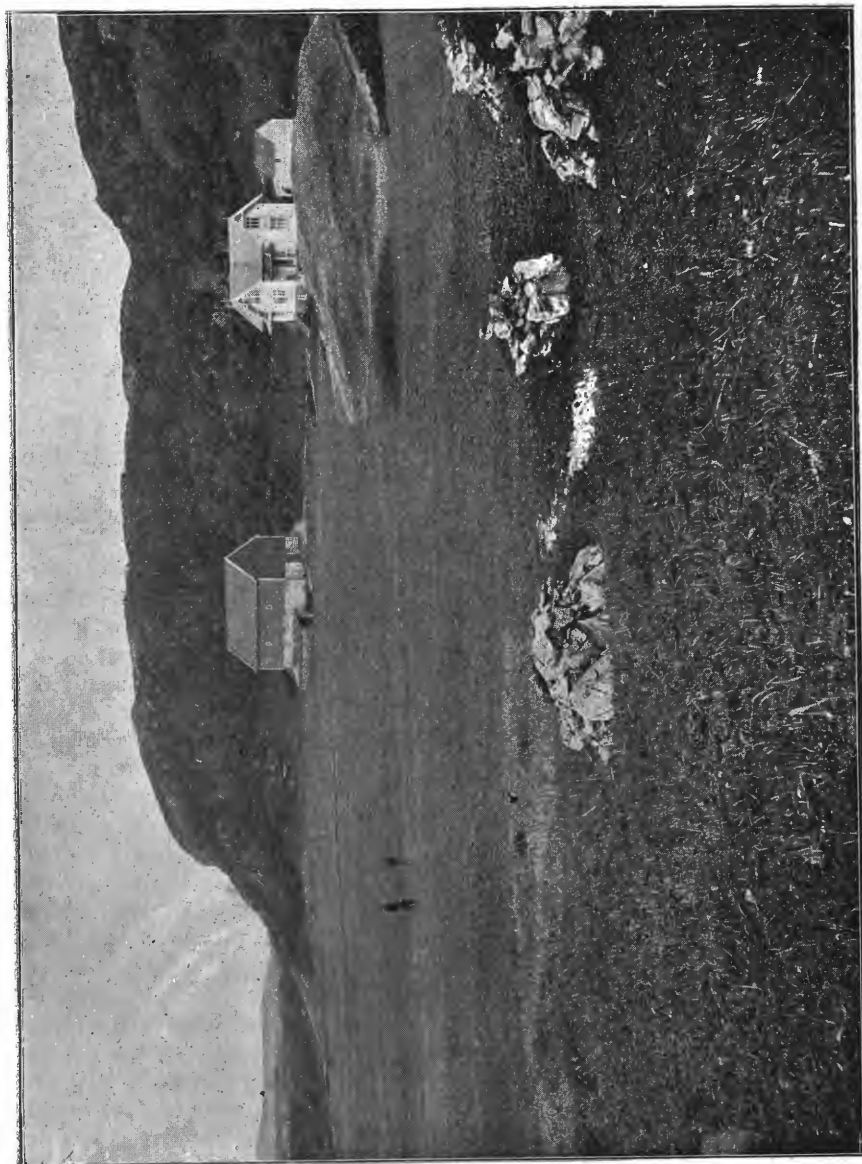
Efter beslutning af generalforsamlingen i 1899 skal de til foreningen en gang for alle ydede bidrag afsættes til fast fond. Bestyrelsen fandt imidlertid, at det vil være hensigtsmæssigst kun at lægge en del af de iaar indkomne gaver — ca. 4 000,00 — til foreningens faste fond, saa at det øvrige kan anvendes til driften, og den fremsatte for generalforsamlingen følgende forslag:

»Kr. 2 000,00 af de iaar indkomne gaver tillægges foreningens fond«.

Efter nogen diskussion blev bestyrelsens forslag enstemmig bifaldt.

De 4 ploger, som d'herrer Annas Berle og Hjalmar Minde ifjor forærede foreningen, er flittigt efterspurgt.

Revideret regnskab for 1905 fremlagdes og gav ikke anledning til bemærkning.

Fra Fane: Opdyrket myrstrækning ved Søraas («Fagerheim»).

Medlemsantallet er nu 305.

Af Bestyrelsen udtraadte iaar efter tur: *A. Christie, Edv. G. Johannessen, I. Th. Landmark* og *Th. Lekven*, som alle gjenvalgtes.

Bestyrelsens øvrige medlemmer er: *Guttorm Lid, Fohn Lund* og *O. Løvdahl*.

Suppleanterne: *Jacob Irgens* og *Fohan Lothe*.

Revisorerne: *Oluf Lie* og *Rasmus Meyer*, gjenvalgtes ligeledes.

Naar Bergens Myrdrkningsforening har været aarsag til, at et saavidt stort areal, som i foranstaaende fremstilling anført, af mere eller mindre vandsyg myr i disse distrikter omdannes til produktivt land med nye livsbetingelser for mange familier, skyldes dette ikke mindst det *samarbeide*, den har faaet istand *mellem by og land*, og den opmuntning, vedkommende jordbrugere deri har fundet til modigt at tage fat paa opgaver, der uden denne haandsrækning vistnok i de fleste tilfælde vilde blive liggende urørt som overstigende de enkeltes kræfter.

Fra Bergens Myrdrkningsforenings virksomhed.

JOHAN TUNES havde været nogle aar i Amerika. Der havde han flere gange kjøbt sig nyt land, dyrket det og saa solgt det igjen. Paa denne maade tjente han lidt. Men samtidig fik han stor dygtighed og erfaring i at dyrke nyland. For 8 aar siden kom Tunes tilbage fra Amerika for at besøge sine slægtninge i hjemlandet. Da vilde forældre og søskende helst, at han skulde give sig til her hjemme. Han gik derfor omkring for at finde sig ud et stykke udmark, som kunde være skikket til at omskabes til et gaardsbrug.

I Fane kjøbte han saa i aaret 1899 *Søraasmyren*, som med bakkerne omkring kunde være saa omkring 85 maal, for 4000 kroner. Paa et bakkehæld i en krog omtrent midt paa eiendommen satte han det første hus, et bordskur. Det var uvante greier. Men et godt skjul var det ligevel. Med det huset havde 2 mænd arbeidet i godt og vel 3 dage og udgifterne var opimod 200 kroner. Her boede arbejdsfolkene i 2 aar. Og de havde det ikke ondt i dette hus. En og anden fremmed, som fik se indom, kunde bare undres paa, hvor triveligt der var. De 2 første aar blev der ryddet omtrent 30 maal. Saa blev fjøs og laave bygget. En stor pen bygning. 4 aar senere blev hovedbygningen bygget paa bakken lige ved det første skjulet.

Sit nye hjem har Tunes givet navnet »*Fagerheim*« — se omstaaende billede. Og de som nu farer bortom her og ser de vakre volde og den saftgrønne eng, hvor der for nogle aar siden var bare kold og sur myr og orekrat, de sander, at navnet passer godt. Fagert og underligt er hjemmet, og fagert er det arbeide, som denne mand kan vise frem. Han har ikke havt anden hjælp end en liden pekuniær støtte fra Bergens Myrdrkningsforening.

KRISTIANSANDS OG OPLANDS JORD- DYRKNINGSSLELSKABS AARSBERETNING 1906.

UDDRAG AF BESTYRELSENS AARSBERETNING.

SLELSKABET stiftedes i Kristiansand den 19. december 1905 med et omtrentligt medlemsantal af 650 personer.

Selskabets loves § 1 er saalydende:

Selskabets formaal er at fremme nyttiggjørelse af distrikternes som uopdyrket eller lidet produktiv henliggende jord. Formaalet søges opnaaet i den udstrækning forhaandenværende midler tillader, fornemmelig ved:

- a. At yde praktisk veiledning i og anvisning paa hensigtsmæssigste nyttiggjøren af uproduktiv jord (det være sig nu ved ager- og engkultur, træplantning, torvindustri eller ved intensere jorddyrkning m. v.).
- b. At arbeide for en lettet adgang til erhvervelse af udyrket, men dyrkbar jord, og gennem billigste laanevilkaar eller gratisbidrag søge at hjælpe eieren til jordens dyrkning og bedste udnyttten.
- c. Gennem forbindelse og samarbeide med tidligere i lignende retning arbeidende selskaber og institutioner at søge disses virksomhed mest mulig udstrakt til og nyttiggjort inden selskabets distrikt.
- d. At selskabet selv forsøgs- og foregangsvis kultiverer anskaffet jord, der senere paa lempeligste vilkaar afhændes fortrinnsvis til vedkommende kommunes jordløse mænd eller kvinder.
- e. Gratis eller paa billigste vilkaar at søge at erholde overdraget jord, som staten, kommuner eller private eier.
- f. At arbeide for letteste og billigste adgang til gode gjødningsstoffer.

I bestyrelsesmøde paa stiftelsesdagen valgtes til formand postmester *Valeur* og til viceformand agronom *Knudsen*. Derhos bestemtes, at *Valeur* indtil videre skulde fungere som hovedkasserer og regnskabsfører.

Med hensyn til selskabets virksomhed i det forløbne aar oplyses:

Bestyrelsen har andraget Kr.sands legat for byens vel, dens brændevinssamlag og Kr.sands tilligemed de paagjældende landdistrikters sparebanker og derhos Lister og Mandals samt Nedenæs landhusholdnings-selskaber om at tilstaaes bidrag til sin virksomhed.

I Kr.sands presse har man foranlediget indtaget en række artikler, sigtende til at vække og vedligeholde interesse for sagen og ellers til at fremme selskabets formaal. Specielt er gjentagende omtalt, hvilken fart jorddyrkingen paa Jæderen har taget, og hvorledes nydyrking af jord dersteds har gjort og fremdeles gjør store og glædelige fremskridt.

Indbydelse fra Ingar Sundt, Bergen, om forsøgsdyrking af sukkerroer i vort distrikt med gratis frø fra Bergen har været uddelt, uden at der endnu foreligger positive resultater af nævnte forsøgsdyrking.

Forskjellige eksemplarer af Det norske Myrselskabs skrifter og andre landmandsbøger har cirkuleret til udlaan.

5 foredrag om vort selskabs tilblivelse og dets formaal m. v. har været afholdt paa forskjellige steder.

Andragende om afstaaelse (gratis eller for høist kr. 15,00 pr. maal) af 40 à 50 maal jord af Evje prestegaards udmærket til anvendelse overensstemmende med loven § 1 litr. d. er indgivet til kirke departementet. Ved kongl. resolution af november d. a. er andragendet indvilget paa den maade, at selskabet har faaet sig det ansøgte antal maal jord gratis tilstaaet. Tilbage staar endnu afholdelse af udmaalings- og skyldsætningsforretning.

Ved gavebrev af $18/4$ 1906 er selskabet af gaardbrugerne Anders og Aanen Stensland tilbudt gratis en til opdyrkning særdeles velskikket myr paa 50 à 60 maal jord paa deres eiendom Stensland i Hægeland.

Foranstaltninger sigtende til myrens heftelsesfrie overdragelse til selskabet paagaar, og vil, efter afholdelse af særskilt skyldsætningsforretning og renunciationspaategninger af vedkommende panthavere, acceptation af gaven finde sted.

Indledende skridt til at skaffe nogle ungdomslag gratis jord til opdyrkning eller skogbeplantning er foretaget, og nærer man haab om i kommende aar at kunne faa bragt sagen i orden for 2 ungdomslags vedkommende.

Andragender om bidrag af selskabet til opdyrkning af nyjord eller forbedring af dyrket jord er paa nærmere bestemte betingelser indvilget til 12 gaardbrugere tilsammen kr. 475,00.

Pengenes anvendelse overensstemmende med bevilgningens øiemed og paa de nærmere afgivne betingelser er eller vil blive paaseet af vedkommende forstandere med varamænd.

Paa foranledning af vort selskab er endel af distriktets myrer isommer bleven undersøgt af *Det norske Myrselskabs* sekretær, hr. torvingenieur Thaulow. Han har til bestyrelsen afgivet følgende resultat af

myrundersøgelser i Kristiansands opland.

UNDERSØGELSERNE har nærmest havt til hensigt at faa en oversigt over myrernes udnyttelsesmuligheder, hvorfor der væsentlig er foretaget dybboringer og udtaget prøver til kemisk analyse.

Af *dyrkningsmyrer* — de egentlige græsmyrer — er der en sand overflod, og disse er bedre, lettere og billigere at dyrke end i de fleste andre dele af vort land. Mangelen paa kalk er vistnok en hindring for de myrer, hvor kalkning er paakrævet, men de forbedrede kommunikationer — Sæterdalsbanen og de nye hovedveie — gjør, at kalcken nu kan fragtes frem for en rimelig pris. Af større dyrkningsmyrer kan nævnes *Hanaasmyrene* i Hornnes, beliggende ca. 2 km. fra Moisund st. i et lidet dalføre for sig selv, og *Brandsvoldmyrerne* langs den nye hovedvei i Finsland. Hver af disse har et samlet areal af antagelig 7 à 800 maal og kan tørlægges for en forholdsvis billig pris. Til saadanne arbeider yder almindeligvis staten $1/3$ af overslagssummen. Forøvrigt findes der en hel del større og mindre tildels heldig belig-

gende dyrkningsmyrer i de undersøgte herreder Evje, Hornnes, Hæge-land, Øvrebø og Finsland. Særlig er det sidstnævnte herred karakteristisk ved, at gaardene fleresteds ligger oppe paa toppen af heiene, hvor jordbunden er mager, sandig og tør, medens dalbunden som oftest bestaar af græsmyrer, der kun anvendes til slaattemark, og foraarsager frostskaade. Opdyrkede vil de i høi grad kunne bidrage til at fØrøge gaardenes værdi. For omkring 50 aar siden blev der ved flaaahakning og brænding samt anvendelse af Peruguano opdyrket adskillig myr, men da denne metode i længden viste sig uhensigtsmæssig, kom myr- dyrkningen i miskredit og flere tidligere opdyrkede myrer ligger nu brak. Dette kan forklare grunden til, at saa forholdsvis mange virkelig gode dyrkningsmyrer fremdeles er meget lidet produktive. Fleresteds har man dog nu paany begyndt at dyrke myr.

Af *torvstrømyrer* er der vistnok ikke mange, og naar undtages enkelte igjengroede tjern, findes intetsteds i vækst de egentlige typiske hvidmosemyrer (høimoser). Derimod er der overalt fundet smaa uddøde saadanne. Disse benævnes »karter« og er som regel bevoksede med lyng og smaa forkrøblede furuer. De ligger høiere end omgivelserne og er tildels gjennemfurede af naturlige grøfter. Øverst bestaar de af formuldnat mose, og derunder kan der findes temmelig vel konserveret og frisk lysegul hvidmose (spagnum) lige til til 2 meters dybde. De fleste af disse myrer har kun et areal af 5—10—20 maal, enkelte op til 50 maal. Paa et areal af 10 maal med 1 meters mosedybde kan man aarlig producere tilstrækkelig strøtorv for 100 kjør i omkring 25 aar, saa der er al grund til at udnytte disse smaa myrer for tilvirkning af torvstrø. Man behøver ikke at bygge nogen »fabrik«, men gaardbrugerne kan slutte sig sammen til et ganske enkelt bygdeanlæg, der vil koste 9 à 10 kr. for hver ko, hvortil der skal skaffes torvstrø. Den eneste maskine, som tiltrænges, er en liden torvstrøriver, der kan forarbeides af enhver nævedygtig mand for et udlæg af 30 à 40 kr. Den kan drives ved hestevandring eller med vandhjul. Da torvstrøet kun skal anvendes i bygden, kan det fragtes tilgaards i løst maal. Saadan torvstrø vil kunne koste omkring 60 øre pr. m.³, medens samme kvantum torvstrø indkjøbt fra en fabrik og iberegnet fragt vil komme paa 2 à 3 kr.

Torvstrø er nu anerkjendt som et uundværligt materiale i landbrugets husholdning. Selv ved de bedste cementerede gjødselkjældere finder der et ikke ubetydeligt kvælstoftab sted, — kun torvstrø kan konservere samme. Torvstrøets betydning illustreres bedst ved, at der i vort land nu er nærmere 200 større og mindre torvstrøsamlag. Heraf saavidt bekjendt kun 1 anlæg i Nedenæs amt og 1 anlæg i Lister og Mandals amt. Anvendelse af *torvstrø* i fjøs og stald betyder *mere gjødsel, større avling og høiere fortjeneste paa gaardsdriften*. Deraf følger bedre evne til at udføre andre forbedringer og til at opdyrke de myrer, som egner sig herfor. Naar torvstrømyren er aftorvet, vil det tiloversblevne kunne dyrkes eller beplantes med skog.

Da strøtorven skal stikkes om høsten, bør man straks sætte ar-

beidet igang og hertil bruge ordentlige torvspader. Forøvrigt vil myrselskabet paa anmodning give forønskede oplysninger.

Af *brændtorvmyrer* findes der flere, men da distriktets brændselforbrug nu væsentlig tilfredsstilles af birkeskogene, har brændtorven foreløbig mindre betydning. Den dag kan dog komme, da veden bliver saa dyr, at ogsaa brændtorvmyrerne kan komme til nytte.

De mere detaljerede resultater af undersøgelserne vil senere blive offentliggjort i »*Meddelelser fra Det norske Myrselskab*«.

I herrederne Mykland og Vegusdal, hvor der ogsaa findes store myrstrækninger, er undersøgelser i sommer foretaget af adjunkt og torvmester *A. Dal*, Arendal. Resultaterne af disse undersøgelser vil ogsaa senere blive offentliggjort i myrselskabets tidsskrift.

DA der inden selskabets distrikt kun findes et mindre torvstrøanlæg, der ikke paa langt nær antages at kunne tilfredsstille distriktets behov, har man taget initiativ til oprettelse af et *torvstrøanlæg* paa ovennævnte Vinsaaskartmyren. Opfordring til aktietegning er udstedt og sendt samtlige paagældende herreder, foruden at være udlagt fleresteds her i byen.

Selskabet har selv tegnet sig for 30 aktier og har man godt haabom, at anlægget kan komme igang.

Til gennemførelse af lovens § 1 litr. f. er der ved Sødals kalkfabrik opnaaet reducerede priser paa gjødningskalk for selskabets medlemmer.

Til jernbanestyrelsen er indsendt andragende om fri eller nedsat fragt for gjødningsstoffer paa Sæterdalsbanen for kommende 3 aar. i lighed med, hvad der vides at finde sted i visse egne af Danmark, hvor staten bevilger penge til fri befordring af mergel paa statsbanerne i maanederne april—juni.

Andragendet er endnu ikke afgjort.

Endel torvspader er anskaffet til brug som modeller og ellers, om ønskes, til udlaan.

Blandt hindringer for nydyrkning i udmark i vore distrikter har været nævnt de større eiendomme fra ældre tid som servitutter paaheftede beitesrettigheder.

Hr. lærer P. Tønseth har i en nærmere begrundet forestilling desangaaende foreslaaet visse forandringer i lov om skogvæsen af 22. juni 1863 § 9 og 17 sigtende til at borttrydde saadanne hindringer for nydyrkning af udmark.

Hans forestilling, trykt som dokument nr. 17, er vedtaget af Kristiansands stortingsrepræsentanter til fremsættelse for odelstinget som forslag til forandring i lov om beitesretten.

Sagen er for tiden beroende i landbrugskomiteen.

Revisor har afholdt kasseinspektion, hvorunder konstateredes, at de i reglementet paabudte bøger førtes og ellers, at beholdningen efter kassabogen var i orden samt at de frivillige bidrag rigtig var indsat i de forskjellige banker.

STATSBIDRAG TIL DET NORSKE MYRSELSKAB.

NORGES STORTING har den 1ste marts d. a. bevilget til *Det norske Myrselskab* et statsbidrag stort 8000 kroner for budgetterminen 1907—1908.

BIDRAG TIL REISE OG OPHOLD

VED

DEN SVENSKKE STATS TORVSKOLE

DET NORSKE MYRSELSKAB vil iaar uddele 2 bidrag à 200 kroner til *arbeidsføre mænd*, der under et ophold ved den svenske stats torvskole agter at uddanne sig som *arbeidsformænd* ved brændtorvfabriker.

Fortrinsberettigede til at komme i betragtning er saadanne, som efter hjemkomsten har udsigt til at erholde ansættelse ved torvindustrielle foretagender.

Ansøgninger ledsaget af oplysninger om tidligere uddannelse, samt kopier af attester for arbejdsdygtighed og god vandel, indsendes til Det norske Myrselskab, adresse Kristiania, inden 1ode april d. a.

Yderligere oplysninger kan erholdes ved henvendelse til myrselskabets sekretær.

PRÆMIER OG DIPLOMER FOR GOD BEHANDLING AF MYR

FOR AT OPMUNTRE til myrernes nyttiggjørelse vil Det norske Myrselskab uddele en del præmier og diplomer til saadanne, som særlig har gjort sig fortjent af god behandling af myr, hvad enten det gjælder *myrdrkning*, *torvstrøtilvirkning* eller *brændtorvdrift*.

Medlemmer af Det norske Myrselskab, stedlige myrforeninger, landhusholdningsselskaber, landbrugsfunktionærer og andre interesserede hele landet rundt anmodes herved om at bringe i forslag saadanne mænd, som kan komme i betragtning ved tilstaaelse af disse præmier og diplomer.

Forslagene bør være ledsaget af beskrivelse af det udførte arbejdes art og omfang, samt oplysninger om vedkommendes stilling m. m., helst ledsaget af anbefaling fra distriktets amtsagronom og andre.

Forslagene kan indsendes til Det norske Myrselskab, adresse Kristiania, inden 15de oktober d. a.

Selskabets styre vil derefter fatte beslutning om til hvem præmierne og diplomerne skal uddeles.

DEBET.

DET NORSKE MYRSELSKABS

Statsbidrag	kr.	8 000,00	
Disponibel beholdning fra f. a.	kr.	267,67	
Af selskabets formue disponeres indtil	»	1 500,00	
Medlemmernes aarspenge	»	2 000,00	
Indtægter af »Meddelelserne«	»	1 000,00	
Bankrenter	»	500,00	
Paaregnelig indbetaling af restancer	»	500,00	
Diverse indtægter	»	232,33	
			» 6 000,00

 Sum kr. 14 000,00

DET NORSKE MYRSELSKABS

MEDDELELSERNE vil som før udkomme med 4 tvangfrie hefter. Selskabet deltager i landbrugsudstillingen i Kristiania.

Sekretæren er i vintermaanederne optaget med kontorarbejde, udgivelse af selskabets tidsskrift og afholdelse af foredrag paa forskjellige steder. Fra sidste halvdel af april og indtil udgangen af mai vil sekretæren muligens holde foredrag om torvindustri i Nordlands og Tromsø amter. I sommermaanederne vil sekretæren foretage myrundersøgelser og veilede ved industriel udnyttelse forskjellige steder paa østlandet samt paa vestlandet, saa langt tiden rækker. Herom henvises til annonce andetsteds i dette nr. af »Meddelelserne«. Da sekretæren skal være afdelingsbestyrer ved landbrugsudstillingen vil han være bunden til Kristiania sidste halvdel af juni og september.

Plan for myrdyrkningskonsulentens virksomhed kan først senere blive bestemt.

BUDGET FOR AARET 1907.

KREDIT.

1)	»Meddelelserne«	kr.	1 400,00
2)	Til styrets raadighed til fremme af selskabets virksomhed ved gjødslingsforsøg, prøvning af maskiner og redskaber, deltagelse i udstillinger m. m. . . . »		2 750,00
3)	Til styrets raadighed til bidrag for arbejdsføre mænd for ophold ved den svenske stats torvskole for uddannelse af arbejdsformænd ved større brændtorvanlæg »		400,00
4)	Til styrets raadighed til istandbringelse af kurser i torvstrøtilvirkning og brændtorvdrift »		1 000,00
5)	Præmier for god behandling af myr »		500,00
6)	Sekretærens løn »		2 400,00
7)	Sekretærens reiseudgifter »		1 500,00
8)	Løn og reiseudgifter for en specialist i myr dyrkning »		3 000,00
9)	Styrets reiseudgifter, samt udgifter ved møder . . »		300,00
10)	Kontorudgifter iberegnet porto, telefon etc. . . . »		200,00
11)	Tryksager og literatur samt indbinding af bøger og tidsskrifter »		350,00
12)	Diverse »		200,00
		Sum kr.	14 000,00

DRIFTSPLAN FOR AARET 1907.

Med bestyrerne af statens kemiske kontrolstationer som forsøgsledere vil der ogsaa iaar blive foretaget et begrændset antal gjødslingsforsøg paa myr.

I begyndelsen af juli vil der blive afholdt kurser i torvstrøtilvirkning og brændtorvfabrikation, hvorom bekendtgørelse er indtaget i det efterfølgende.

Selskabet vil uddele 2 bidrag til arbejdsføre mænd, der agter at uddanne sig som arbejdsformænd ved den svenske stats torvskole. Herom henvises til bekendtgørelse andetsteds.

Ligeledes vil der blive uddelt en del præmier og diplomer for god behandling af myr, som andetsteds nærmere omtalt.

Det forbeholdes at foretage saadanne forandringer i denne plan, som tid og omstændigheder kan medføre.